

VÄLIS-EESTI

Nr. 4

APRILL

1937

A-s. Vennad Kimberg

Traadi- ja naelatehased — Tallinn.

Meie valmistame:

NAELU — lati-, katuse-, papi-, pleki-, vormi-, side-, sadulsepa-, saapa- jne.

**Kabjanaelu,
Okastraadi obasusi,**

TRAATI — haljast-, põletatud-, tsingitud-, vasetud-, lakeeritud, vedru-, telegraafi-, klaasimise- jne.

**Okastraati,
Hobuseraudu,**

NEEDE — rauast, vasest, alumiiniumist.

Rauavitriooli.

Kontor: Nunne 16,
Telefon nr. 448-17.

Tehased: Katuse-
papi 35. Tel. 304-34

Soodsamad ostukohad väliseest-
lastele on

„PÄEVALEHE“

raamatukauplused, kirjanduse- ja paberilaod.
Tallinnas, Suur Karja tän. 23 ja Pikk tän. 2.

SOOVITAME SUURES VALIKUS:

Kõiki eestikeelseid raamatuid,
maakaarte, linnaplaane ja vaatekaarte.
Riigi- ja seltskonnategelaste päevapilte ja postkaarte.

Kõigi Eestis ilmuvate ajakirjade peale tellimiste vastuvõtmine.
Tellige ainult meie kaudu Eesti algupärast- ja tõlkekirjandust.

Tellimiste täitmine asjatundlik, kiire ja korralik.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

Tallinn — Eesti, Pikk tän. 2, oma telefoni keskjaam 428-83.

VÄLIS-EESTI

APRILL, 1937

Nr. 4

9. AASTARÄIK

Võimalusi emakeelse hariduse omandamiseks Välis-Eestis.

J. Kõivumägi.

Juba sellest ajast alates, kui asuti looma Välis-Eesti organisatsioone, kerkis päevakorrale ka küsimus, kuidas korraldada väliseestlaste lastele emakeelse hariduse andmist ja milliseid samme selleks astuda. Nii võeti vastu juba 1928. a. kongressil järgmised resolutsioonid:

„Esimene väliseestlaste päev peab tarvilikuks asutada Välis-Eesti kultuuriõud, mille keskkassa asuks Eestis ja osakonnad Välis-Eesti keskkohades.“

„Katsutagu igal pool Välis-Eestis asutada eesti koole või vähemalt pühapäevakoolet.“ (V. „Org. Välis-Eesti“, Album I, lhk. 14.)

Sellele järgnenud teisel ülemaailmsel Välis-Eesti kongressil 26./27. juunil 1933. a. vastuvõetud V. Ernitsa sooviavaldus ütleb:

„Eesti kooli küsimusele pandagu Välis-Eestis võimalikult palju rõhku. Kui pole võimalik asutada täielikku eestikeelset kooli, siis tuleb korraldada ka suvikoole, pühapäevakoolet, õhtukoole, kursusi ja koduõpetust. Laste vähesus ei tohiks olla takistuseks, vaid igale lapsele võimaldatagu eesti keele õppimist.“ (Sama album lhk. 69.)

Sellega on kooliküsimus kui üks olulisemaid leidnud kaalumist ja hindamist juba aastate eest, kuid vaatamata sellele ei või ütelda, et see oleks lahendatud tarviliselt ja suudetud küllaldaselt täita kongressi resolutsioone, vähemalt sel määral, et Välis-Eesti liikumist juhtivad jõud võiksid rahuldustundega konstateerida, et see ala on meil juba nihkumas tunduva paremuse poole.

Millised on tegelikult kooli korraldamise olud paljudes maades, ilmneb väga kujukalt teise kongressi saadiku prl. I. Elend'i ja h-ra A. Sandluk'i sõnavõttudest Ameerika Ühendriikide kohta (sama albumi lhk. 34 ja 55), kus esimene neist kinnitab, et lapsed räägivad pundulikkude eesti keelt või ei oska seda sugugi, et Ameerika ümberrahvustumiseprotsess on kui raudrull, mis tasandab rahvuslikud vahed. Eriti pessimistlikult kõneleb A. Sandluk, kes ütleb, et „Eesti kooli asutamisest Ameerikas ei maksa juttugi teha, see on absoluutselt läbi viimata. Kui Ameerikas tahetakse asutada eesti kooli, mis püsiks ameerika algkooliga võrdsel tasemel, siis nõuaks see suuri rahasid. Teie kujutage ette, mis maksavad ruumide üürid, õpetajate palgad ja muud kooli ülevõlpidamisega seotud tingimused! Nii et siin niisugust juttu küll ei maksaks rääkima tulla, et asutage Ameerikas oma kool!“

Kõrvutades neid kongressi resolutsioone ja tegeliku elu kirjeldusi, peaks olema üsna ilmne, et kongressi otsuste täitmine nõuab hulka aega, energiat ja majanduslikke kulusid, et tegelikud tulemused võiksid olla märgatavad.)*

*) Tulemusi on siiski olnud ja õige rõõmustavaidki. Samas New Yorgis, mille esindajad kõnelesid õige pessimistlikult, tegutseb eesti seltsi juures pühapäevakool. Pühapäevakool on ka Sao Paulo eestlastel. Eriti intensiivselt töötab aga pühapäevakool Sydney eestlastel, nagu seda on olnud võimalus märkida ka kirjutistes „Välis-Eesti“ veergudel. Toim.

Nende raskuste tõttu, mis väliseestlastel on emakeelse hariduse andmisel oma lastele, väärribki see küsimus tihedamat käsitamist ja üksikasjalisemat juurdlemist, kuidas ja milliselt oleks võimalik osaliseltki päästa noori ümberrahvustumisest ja siduda Kodu-Eestiga ning õpetada neile emakeelt kõnes ja kirjas.

Kogu ühiskondliku aluse määrab perekond ja selle tõttu jääb sellelgi alal määravaks reeglits vanemate võimalused ja väga suurel määral ka tõsine soov, kas neil on tahet õpetada oma poegadele-tütardele emakeelt või mitte. Ja kui vanematel võimalused ja tahe raugema lõövad, tuleb neile abiks olla ja selleks peamegi ühiselt püüdma organiseerida abinõusid ja toetust, nii moraalselt kui ka majanduslikku.

Usun meeeldi, et eelpool toodud kongressi saadikute sõnavõttudes esines tõelisi pilte sealsetest oludest ja raskustest, millega tuleb väliseestlastel võidelda, kuid vaatamata sellele ei tohiks end sellest lasta kohutada, ega selle tagajärjel lüüa käega, et — ega meil küll midagi võimalik teha pole, sest meie ei suuda niikuinii asutada kooli ja seda üleval pidada! Tuleks ikkagi jälle uuesti kaaluda, kas siiski ei ole võimalik oma org-is midagi teostada. Ja rahulduda tuleb ka siis, kui saavutatakse vaid „pool muna“, sest ka see on enam kui tühi koor, nagu elutargaft sõnab meie vanasõna.

Emakeele oskamine ja õppimine peaks võimalikuks osutama igale eestlasele, see on siht, mille saavutamise poole tuleks püüda. Ja siin jäävad ainsateks tõsisteks teerajajateks need tegelased, kes juba praegu on rakendunud seltside ja ühingute juhtimisele. Neil tuleks kokku tulla ja pidada nõu, igal oma ühingu, kuidas ja mis oleks võimalik teha antud olukorras ja tingimustes. Esi-joones tuleks katsuda korraldada majanduslikku alust, et võimalikuks osutuks koolitöö algamine. Kas kohapeal raha saamiseks korraldatakse korjandusi, loterii-, perekonna- või peoõhtuid, on puht tehnilised küsimused, milliseid igal pool tuntakse küllaltki hästi ja teatakse, mis ühel või teisel seltsil annab tõhusamaid tulemusi.

Selle järele ja eriti siis, kui võimatuks osutub regulaarse kooli rajamine, tuleks mõelda üsna tõsiselt sellele, kas noored ei saaks vähemalt kordki nädalas kokku tulla ja kas neile ei saaks korraldada emakeele õpetamiseks lühemaajalistki kooli. Vastavalt noorte arenemisastmele ja aastatele tuleks luua üks või kaks gruppi ja neile leida inimene, kes on suuteline korraldama ja juhtima emakeele õpetamist. Parem on muidugi, kui leidub inimene, kes omab pedagoogilise ettevalmistuse ja vilumuse, kuid kui niisugust õppejõudu ei ole kuidagi ega kusagilt saada, tuleks peatuma jääda mõnele suurema üldharidusega naistegelasele, kes tunneb asja vastu tõsist huvi ja kes andumusega ning emalikult võiks nooremate õppetööd juhtida.

Kuigi ka pühapäevakooli või kursuse korraldamisel noortele on tekkinud ebaõnnestumisi ja raskusi, ei tohiks seegi kedagi kohutada, sest siin peab õppima tehtud vigadest ja, asja uuesti käsitades, võib loota, et see annab paremaid tulemusi.

Iga tegelik töö toob enesega kaasa uusi üllatusi ja tundmata tõkkeid, mis igakord ei ole vast kõrvaldatavad kohapeal ja nii võib mõnelgi noorte töö korraldajal tulla tarvidus pedagoogiliste näpunäidete järele. Selle tõttu tuleks meil leida kodumaal meie koolitegelaste ja vilunumate pedagoogide perest inimesi, kes oleksid nõus oma peale võtma vajaduse korral just praktiliste tööjuhiste ja juhtnõuõride andmise ja kes vastaksid igale raskusi tundvale Välis-Eesti emakeele õpetajale tema järelepärimistele. Nii saaks anda näpunäiteid kergemaks keeleõpetamiseks, juhataades meil ilmunud kirjandusest kätte tarvilitised käsiraamatud, õpikud ja muu vajalise. Sellega oleks osaliseltki kergendatud tegutsemine eriti neil emakeelt õpetama asujail, kes ise ei oma pedagoogilist ettevalmistust ja vastavat vilumust. Veel enam — ka üksikult asuvaist perekondadest saaks mõnigi ema ja isa kergemalt oma noore vīa kodumaa tundmiseni ja emakeele oskusele, kui ta saab kontaktis töötada kas kohapeal valitud emakeele õpetajaga või pöördub näpunäidete saamiseks kodumaal valitud usalduspedagoogide poole.

Matk Vahemere paradiislikkudel saartel.

Kapten K. Jürgens.

Ilusad on varakevadised päevad, aga veel ilusamad on õhtud Vahemerel ja mugav on siis istuda kiiktoolil laineid kündval aurikul. Siis leiad, et varakevadine õhtutaevas on meeleolurikkam kogu aastal. Päeval on vahest küll kõledat tuult, vihma ja udu, kuid õhtutaevas selgub pea alati: pilved omavad mägedega võrdsed kontuurid — massiivsed, kindlapiirilised ja pea alati hallikas-sinist lillat värvi, mis ei uju ega sõua, vaid seisavad paigal. Neid võib vaadelda lõpmatuseeni, neis ei muutu ükski joon ega piir. Nende tippude kohal taeva puhtas sinas lõövad esiteks aralt, kuid siis kord-korralt heledamalt särava tähed, ja peagi on neist üle puistatud terve taevas. Idataeva serval, veidi kõrgemal silmapiirist, hakkab silma habras arglik kuusirbi siluett, mis nagu hoiaks oma valduses heledat Veenust. Kuldkollaselt helkiv meri aga tumeneb. Taamal üksikud saared kui kärbsed keset mett. Teekond viib saarteni, millest lapsepõlves juba koolis õpitud ja mille ilu kirjelduste kaudu manatud silme ette.

Vahemeri on rikas ilusate saarte poolest, mis reisijat meelitavad teistkord-

sele külastamisele. Neist on paljud tuttavate nimedega: Baleaarid, Korsika, Malta, Sardiinia, Sitsiilia jne. Neid saari on külastanud paljud eestlased. Vahemere aegadel on mitmed suguvennad siia isegi elama asunud. Kuid nüüd on need juba täiesti ümber rahvustunud.

Joonia mere saartest on mainimise väärt Kefallinia, Zante ja Korfu. Viimast loetakse ilusaimaks saareks terves Kreeka saarestikus. Albaania kaldast, millest Korfu on eraldatud ainult 2,15 meremiili laia merekitsusega, avaneb ilus vaade 40 miili pikkusele saarele, mis kaljustikuga on jaotatud kolme ossa. Põhjapoolses osas asuvad mäed, mis pärit arvatavasti jääajast. Neist avanev vaade tasub ülesronimise vaeva! Orus asuvad istandused näivad paradiisina. Seal kasvatatakse õunu, granaatõunu, viigi- ja viinamarju, mets- ja õlioliive, kastaneid, seedreid, palme ja teisi puid.

Otse keset Patruse lahe suud asub Zante saar, mis oma lumivalge lubjämäega tundub määratu suure ristina. Saarel on maavärisemised õige sagedased. Saarel kasvatatakse korinte ja oliive.

Sellega jääks üheks suurimaks ülesandeks igal seltsil, kus kooli asutada ei saa, leida ja valida üks või kaks noorte õpetajat, kes oleksid nõus ohverdama oma aega ja energiat emakeele õpetamiseks lastele, kes annaksid näpunäiteid vanematele koduseks kasvatuseks ja õpetamiseks ning igati püüaksid ergutada vanemate tõsist taht ema-keele õpetamiseks lastele.

Koolimaja on neil juhtudel, kus selts omab juba oma ruumid, olemas ja selle otsimisega ei ole enam tarvis vaeva näha, sest lastega töötamiseks peaks seltsis leiduma ka vaba õhtupoolik või päev. Ja kui see teeb takistusi täiskasvanute koosviibimisteks, siis tuleks aeg kristlikult jaotada, nii et noored ei jääks ilma omast osast.

Loodame, et igal seltsil õnnestub leida õppejõud, kes aukohustusena oma peale võtavad noorte õpetamise ja juhtimise, kes ei põlga raskusi ja vaeva, selle teadmisega, et see on suurim ja tähtsaim töö, mida kunagi võidakse teha eestluse kasuks.

Ja kui sellistki tööd suudetakse korraldada esiotsa seltside ja organisatsioonide algatusel ja toetusel, võime siit juba sammuda edasi ikka lähemale meie ideaalile ja tarvidustele, et luua tõelist kooli väliseestlastele emakeeles. Siis vast saabub aeg, kus see ümberrahvustumise raudrull nii rängalt ei veere ja kõiki noori enesega kaasa ei kisu, nagu seda mitme maa suhtes üsna kindlalt tõendavad meie väliseestlased ise.

Valgas, 5. märtsil 1937. a.

Patrased lahest jõuame Korintose lahte. Korintose nimi on igale tuttav juba piiblist, — saatis ju apostel Paulus oma 2. kuulsat kirja Korintose kogudusele. Korintose lahte ühendab Egeuse mere Aigiina lahega Korintose kanal, mille kaevamistööd alustati juba keiser Nero ajal 67. aastal p. K., mis aga lõpule viidi alles 1893. a. prantslaste poolt. Kanali pikkus on 10 km., laius 75 mtr. ning sügavus 9 mtr. Kallastel asuvad ennemuistsed kindlused ja palju templeid. Lõunapoolsest kanali otsast käib üle raudtee sild, mis ühendab Kreeka-maad Peloponnesose poolsaarega.

Korintose kanal ühendab tunduvalt laevateed Vahemere lääneosast Ateenasse ja Egeuse merde. Võõrad laevad tarvitavad kanalit siiski vähe, sest tema kitsuse ja kiire voolu tõttu on läbisõit temast õige kardetav.

Egeuse meres saame juba tõsise saarestiku pildi — igalpool on üksikuid, nii suuremaid kui väiksemaid saari, mis nagu sirutuksid teineteise poole, kuid ometi ialgi teineteiseni ei ulatu.

Athose pühale mäele kõige lähemal asub Samotraake saar, mis on kõrgeim saar terves Kreeka saarestikus (1600 mtr.). Saarel on umbes 400 elanikku, kes veel tänapäev elavad mingisuguste saladuslike vaimliste valitsejate võimuses. Kogu saar on tulvil templeid, kindlusi, varemeid, mille hävinemisega pidavat hävinema ka saar ise. Saarel on oma autonoomia. Saare põhjapoolse osas leidub suurel hulgal väävliallikaid.

Veidi lõuna pool Samotraake saarest asub Lemnose saar, mille elanikkude peasissetuleku allikateks tasasema maa-pinna tõttu on põllutöö ja viljakasvatus. Mäekülgedel on näha suuri lambakarju. Kõik töö tehakse saarel härgadega, eesleid kasutatakse vaid mügedes kaupade edasitoimetamiseks.

Saare pealinnaks on Kastro, mille sadama kaudu toimub kõik saare välis-kaubandus. Kastros asub ka Lemnose ning naabersaare Ai Strati peapiiskop.

Tähtsaim aine saarel on aga tervist parandav maa muld, mis omal ajal

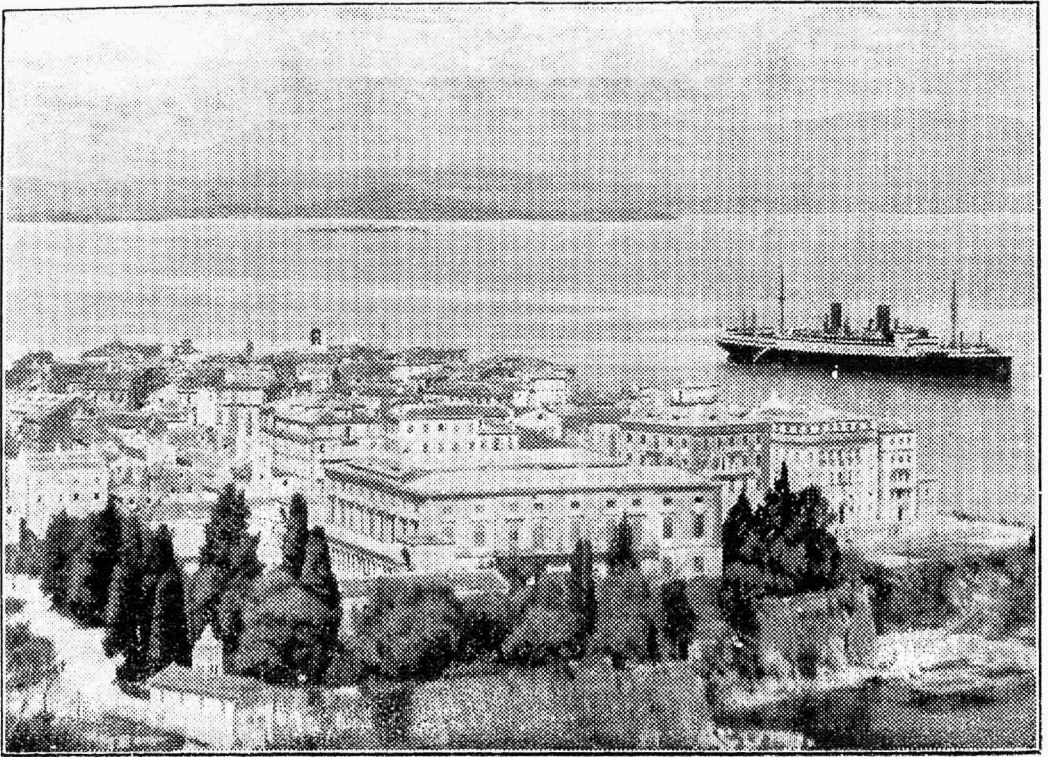
oli kuulus terves Lääne-Euroopas „terra sigillata“ nime all. 6. aug., mis saarel on samaks pühaks, nagu venelastel 6. jaanuar — jordanipüha — tuuakse Attika mäelt kohale terve vagumitais mulda, mida õnnistavad Kreeka preester ja Türgi „hodja“ ja mis siis rahvale arstirohuna välja jagatakse. Kogu tsermoonia toimub enne päikese tõusu. Muld müüakse tembeldatud pakikestes „Artemise“ etiketiga. Saare päriselanikkude kindla veendumuse järgi teeb muld imet, parandab kõik mädanenud haavad ja ussihammustused jne. kiirelt ja täielikult ilma igasuguse arstiabi. Ühe vanainimese röömüks ostsin ka mina omale pakikese seda imetegevat mulda, et oma põrutatud jalga terveks arstida. Ei pidanud olema tarvis muud teha, kui ainult mulda pool tundi haigel jalal hoida. Siis pidin juba võima minna tantsides Jumala ette tänu avaldama. Aga minu jalg ei paranenud enne, kui sain tõsist arstiabi.

Saar käis muistsel ajal ühe valitsuse käest teise kätte, kuni aastal 1770 Venemaa ta omandas. Hiljem omandas saare Türgi, praegu kuulub Lemnos Kreekale.

Saare päriselanikke hüüavad kreeklased „sinties“, s. t. vargad, röövlid. See nimetus on iseloomustav saare elanikele, kes on enamuses kõik pealetükkivad ja harrastavad pikanäpumehe ametit.

Santorini saar paistab juba kaugelt silma oma ekliptika-kujulise kindlusevalliga ja horisontaalse triibulise mäeküljega. Kaljud kerkivad kuni 1000 jala kõrguseni perpendikulaarselt lahele. Kõrgeimaks tipuks on Eliase lubjamägi, millest alla vaadates vulkaanilised kihid ja võsastik paistavad tikitud vaibana. Thera linn on ehitatud sellele värvirikkale kaldale ja tundub lahest vaadates oeskujuliku linnana. Joogivett saadakse vihmaveest, mida kogutakse ja filtreeritakse. Ent sellest siiski ei jatku saare terve elanikkonna varustamiseks, nii et tuleb naabersaarelt lisa hankida.

Rikkamaid saari Kreeka saarestikus on Samos pealinnaga Vathy. Samos asub umbes kilomeetri kaugusel Aasia

Korfu saare pealinn Korfu, milles elab praegu 35.000 elanikku.

rannikust ja oli omal ajal kindlasti ühenduses Mykale maaninaga. Vaatamata oma väikesele pindalale omab saar siiski autonoomia. Saare valitsejaks on metropoliit. Elanikud kasvatavad õlipuid ja tubakat.

Patmose saare ümbermõõduks on kõigest 65—70 kilom., ometi on see saar tähelepanuvääriv. Nagu kõik teisedki saared, on ta vulkaanilise päritoluga ja on ümbritsetud sügavatest lahtedest, mis varematal aegadel olid mugavateks asupaikadeks mereröövlitele.

Scala linn on ehitatud Patmose saarel asuva mäe küljele, mida kindlusena kroonib St. Johni kloostr. Majad ongi nagu kobaratena koondunud kloostril ümber ja pakuvad ilusat vaadet oma piimvalgeks lubjatud seinte ja punaste telliskivist katustega. Majad on palju paremas seisukorras kui naabersaartel, ehkki tänavad nende vahel on sama kitsad. St. Johni kloostris elab veel täna-

päev hulk muuke. Kloostrimüüride sise- mures torkab silma määratu suur leivaküpsetamise-ahi ja suur leivaküna. Nähes seda ahju, tulevad meelde piibli sõnad, mille järgi keiser Nebukadnetsar lasi kolm meest visata tulisesse ahju, kus mehed võisid vabalt kõndida. Ka St. Johni kloostril leivaküpsetamise-ahjus võivad Sakeuse kasvuga mehed vabalt püsti kõndida. Suures leivakünas valmistati varematal aegadel leiba saare tervele elanikkonnale.

Kloostril kõrval asub väike kabel, milles balsameerituna alal hoitakse kloostril ehitaja surnukeha.

Saare 4000 elaniku kohta on 360 kirikut ja kabelit, ja kõik eeskujulikus korras! Külaskäik saarele on huvitav juba selle kirikute hulga pärast.

Kõrgemal mäeküljel asub koobas, kus apostel Jeremias olevat kirjutanud oma epistlid ja kus Jumal talle annud kõik

tema pühad nägemused. Koopale on nüüd ehitatud väike St. Anne kabel.

Egeuse meres on veel palju saari, mis vääriskid kirjeldust, aga see viiks liig pikale. Tahaksin siiski nimetada veel saari Kos ja Chios, mille vaatamisväärsuseks on mõlematel asuvad suured plataanid, läbimõõduga 30—35 jalga. Need on madalad, laiad ilupuud. Ühe puu oks- te vahel asub kohvik paari laua ja too- liga ja teisel asub sõjaväeline vahipost.

Üldiselt on kõik need saared ühetaolised oma vulkaanilise päritoluga kui ka taimestiku ja ehituste poolest. Ükski neist ei ole ilma suurema või vähema kiriku või kloostrita ja kõiki neid ümbritseb tugev kaitsevall vana kindluse väravaga, mis mõningatel saartel veel tänapäeval õhtuti lukustatakse. Majad on saartel kõik ühekordsed, ruumid on kitsad ja umbsed, kus sissekäiguks ja valguseallikaks on üks ja sama auk. Kui ongi mõnel majal ka aken, siis on sellel tingimata üks ruut ilma klaasita ning sellest vaatab kestvalt välja naise pea, kelle juuks on must kui hobueesli saba ja läikiv kui hispaanlanna lõkk. Silmad on neil naistel kõigil pruunid kui küpsenud oliivid ja näod oma tõmmu- susega tuletavad meelde suitsetatud an- gerjat.

Kui reisija tahab saada andmeid mõ- ne saarel asuva pühakoja kohta, siis tar- vitseb tal vaid pöörduda mõne paljas- jalgse „taevalootsi“ poole, kes oma lah- kuses ja vastutulelikkuses läheb nii kau- gele, et reisijal on raske temast lahti saada. Seletaja tahab tõsiselt veenduda, kas tema seletustest on õieti aru saa- dud ja kas midagi pole vahele jäänud. Küll tänad ja püüad teha minekut, kuid vaimulik hoiab sind ikka alles varrukast kinni ja jätkab oma seletusi.

Ühelgi saarel ei puudu oma joogi- ja lõbustuskohad, hotellid jne. Restorani-

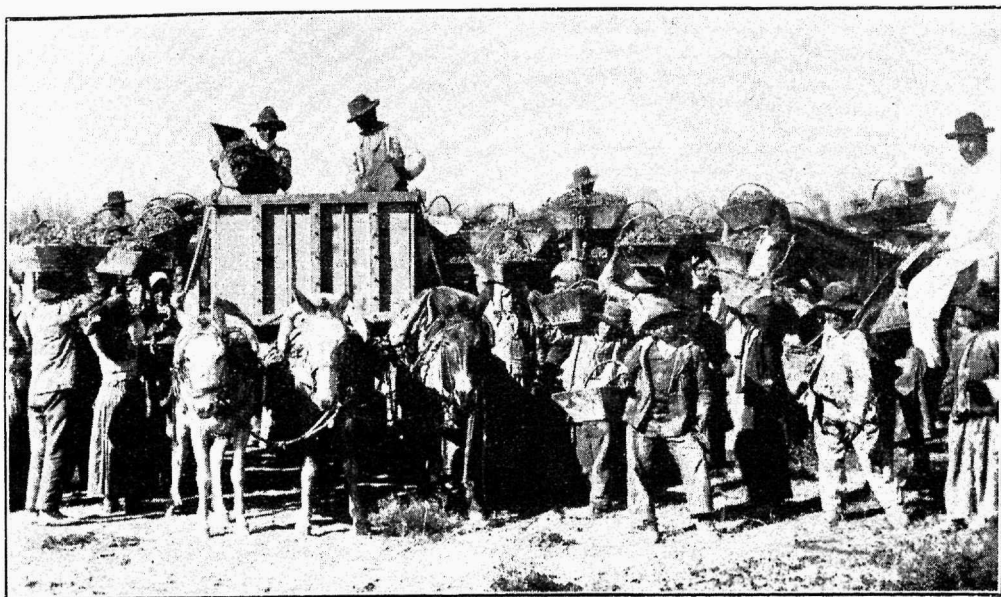
de juures on alati ka välised joogiko- had, kus värsked õhu käes võib mõnusa- lt aega mööda saata.

Ei puudu saartel ka muusika ja tants. Tihti ilmub pidusaali peale teiste kodu- loomade ka mõni tubli vana sokk oma habemepintsli kõigutades, kes ei mõt- legi nii pea saalist lahkuda ja kes igale väljaajajale sarved vastu keerab. Pole harvad need juhtumid, kus sokk jääbki võitjaks: vähese rabelemise järele lah- kub pidurahvas saalist, kuna keegi ei suuda kaua viibida vänge õhu käes, mis sokukesega kaasas käib.

Kitsed on saartel tähtsad loomad, sest nemad varustavad saarte elanikke pii- maga. Lehmi saartel pea näha ei olegi, sest nende toitmine ja ülalpidamine on seotud raskustega.

Saared kuuluvad Kreeka ja Itaalia ülemlavalitsuse alla. Itaaliale kuuluvat saartel on kord ja distsipliin eriti kõva ja karm. Hommikuti ja õhtuti antakse kahuripaukudega märku lippude alla- laskmiseks, siis peab hetkeliselt kõik lii- kumine katkema kuni järgmise pauguni. Isegi surnuvanker ei tohi sentimeetri võrra paigast nihkuda. Seismajäämine on nii kiire iseloomuga, et nägin kord isikut, kes kandis veeämbreid ja neid paugu kõlades maha kukkuda lasi, selle asemel, et kummarduda ja ämbreid ma- ha asetada. Muidugi läksid ämbrid üm- ber ja inimesel tuli uuesti vett hankida. Peale teist kahuripauku joosti ka mind karistama, et ma ei teadnud lasta aja- lehte langeda ega valveseisakut võtta.

Matk kirjeldatud saartele pakub pal- ju huvi. Kuid saarel leiduvate viinamar- jade, virsikute, õunte ja muu puuvilja ning saarte veinide vastu ei vaheta ma küll eesti haput piima ja kartuleid, mille järele tundub kõhe puudust, kui oled kodumaalt veidi kauem ära olnud.

Viinamarjade kogumine Argentiinas.

Suvine kiri Argentiinast.

Eesti kartul Buenos Aireses. — Külm suvi ja supelkohtade halb äri. — Muretu argentiinlane oma igapäevases elus ja karnevali keerises. — Eestlase igapäevane leib ja ümberrahvustumise mured.

Raimund Pödder.

Tänavune suvi Argentiinas oli isemeelne — muutlik ja külmem kui harilikult. Sademeid oli ohrasti, mille tõttu viljasaak oli tänavu hea. Halb oli lugu ainult kartulitega, mille seemned olid läinud mädanema. Nii tuli kartuleid väljast sisse tuua. Siinsetele eestlastele oli suureks üllatuseks, kui selgus, et ka Eestist saabus saadetis kartuleid, mis siinse põllutöoministeeriumi poolt tunnistati olevat priima kvaliteeti. Selle operatsiooni sooritas ühes kohaliku suuräriga siinne eesti konsul. Nii oli meil — eestlastel — söögilaul n. ö. „oma kartul“, mis maitses imehästi.

Kes aga tänavuse suvega sugugi rahul pole — need on supelrandade restoranide omanikud. Nad kurdavad väheste sissetulekute üle, kuna külmema ilmaga inimestel ei olnud äravõitmatut

vajadust linnast välja sõita. Harilikult on suvel La Plata kaldal inimesi täis, kes kõik igatsevad Buenos Airesest mõni tundki eemal olla, et hingata sisse värske õhku ja loputada La Platas higist keha. La Plata kaldal on enamuses välja üüritud eraisikutele, kes neile kuuluva maa-ala traataiaga piiravad, sinna mõned telgid üles löövad ja nende telkide kasutamise eest siis raha sisse kasseerivad. Need supelrannad asuvad otse Buenos Airese külje all ja nendega peavad ühendust rongid, omnibused ja kollektiiv-autod.

On väga huvitav liikuda niisuguses supelrannas. Siia väljasõitnud inimesed moodustavad kirju massi, mida võib näha ainult suurtes emigratsiooni maades. Enamuses on muidugi ladina rahvad — hispaanlased ja itaallased. Val-

geverelisi on võrdlemisi vähe, ja neid ei eritle keegi: argentiinlasele on iga valgevereline „sakslane“, teisi valgeverelisi rahvusi ta vist ei tunnugi. Peab igatahes au andma siinse rahva sallivusele — kedagi ei huvitagi, kust sa pärit oled ja mis maalane sa oled. Argentiinlane teab, et tema kodumaa on sisserändajate maa ja ta ei vaata neile sisserändajatele ülalt alla, vaid jätab ka neile õiguse elada ja olla. Kui hakkad kuulutama, mis keelt see mass su ümber räägib, siis tunned, et oled sattunud täielikku Paabelisse — harva vist leiab veel kuskil sarnast keeltesegadust. Sinu armas eesti keel kaob sellesse kui tilk merre.

Mis meid, eestlasi, selle loodusrahva juures eriti imestab, on nende viis oma „keha kinnitada“. Meie mõiste järgi siin otse raisatakse toitu. Argentiinlane lihtsalt ei oska rohelisse sõita ja nälja kustutamiseks ainult paar võileiba kaasa võtta. Nendega ta emast narrima ei hakkagi! Kaasa võetakse terved vasikad, lambad, kanad, mida siis vabas looduses varda otsas tulel küpsetatakse ja millest ainult parimad suutäied süüakse — mis üle jääb, visatakse lihtsalt ära: eelmise päeva toitu ei söö ju enam keegi! Leib, juurvili, puuvili ja vein kuulub loomulikult eine juure. Veini juuakse vee eest, siiski ei näe siin kunagi purjus inimesi. Kui juhtud siiski mõnda joobnud inimest kohtama, siis on kindel, et on tegemist mõne Põhja-Euroopa rahva esindajaga, kes siinset lahjat veini põlgab ja oma harjumuse kohaselt kibedat eelistab. Ladina rass ei joo end täis. Ta ei vaja seda, sest ta iseloom on niigi juba küllalt elav ja rõõmus. Lõunamaalane on alati jutukas, südamlük, kaastundlik, tunneb rõõmu elust ja elab intensiivselt. Ta ei mõtle palju homsele päevale, vaid elab tänasele — sellepärast on tal ka vähe muresid.

Eriti selgelt ilmneb see karnevalipäevadel, mis peetakse iga aasta. Siis hullavad kõik, nii noorurid kui raugad. Iga väikene asi valmistab neile nalja ja lõbu. Kui seda elu ja lõbutsemist siin

karnevali ajal vaadelda, siis selgub otsekohe, et karnevalid on ja jäävad ladina rahvašte „erialaks“. Põhjamaalane lihtsalt ei oska nii süütult ja muretult lõbutseda. Karnevali ajal näeb siin väga ilusaid ja toredaid kostüüme, millele väga suurt rõhku panemakse. Isegi väikesi lapsi riietatakse karnevali puhul tõeliste nukkudena. Ei puudu ka rahvariided ja, kuna siin elab esindajaid paljudest riikidest, siis pakuvad need oma mitmekesisuses väga huvitava pilti.

Üldiselt on olud Argentiinas paranenud. Töö saamine pole enam nii raske, kuid palgad püsivad endisel tasemel. Palgast siiski jätkub äraelamiseks ja hea tahtmise juures ka mustade päevade jaoks kogumiseks. Argentiinlane seda „kogumist“ eriti ei harrasta. Tema armastab hästi elada ja ei vaeva end mõttega, mis saab homme. Oma riietusele paneb Argentiina tööline kaugelt suuremat rõhku kui näiteks eesti tööline. Tööle läheb ta alati tänavälikonnas, töökohas vahetab ta selle töölikonna vastu, nii et tänaval on raske riietuse järele ära määrata, kes on tööline, kes niisama härra. Harilik tööpalk on siin 3—8 pesot päevas. Arvestades üht pesot võrdseks eesti kroonile, peame tunnustama, et sinne tööline saab paremat palka ja sööb ning riietub paremini kui tööline Eestis. Ka tuleb arvesse võtta, et töölisel on siin vähem kulusid. Kliima on siin soe, külm ei tee kunagi muret. Kui juhtubki mõnikord kraadiklaas näitama paar pügalat alla nulli, siis teab argentiinlane ometi, et see kestab ainult paar päeva — varsti on jälle päike väljas ja ilm on jälle mõnus soe! Harilikultes väiksemates majades siin kütmist ei tuntagi.

Nii elabki argentiinlane päevast päeva ja nakatab oma kerge suhtumisega ellu ka paljusid sisserännanuid, kes iga sendi, mis sisse tuleb, jälle välja annavad. Muidugi ei puudu siin ka need välismaalased, kes on vägagi kokkuhoidlikud — neil on oma kindel eesmärk rikkaks saada ja kodumaale tagasi pöörduda, et vanadusepäevi seal mu-

Parlamendihoone Buenos Aireses.

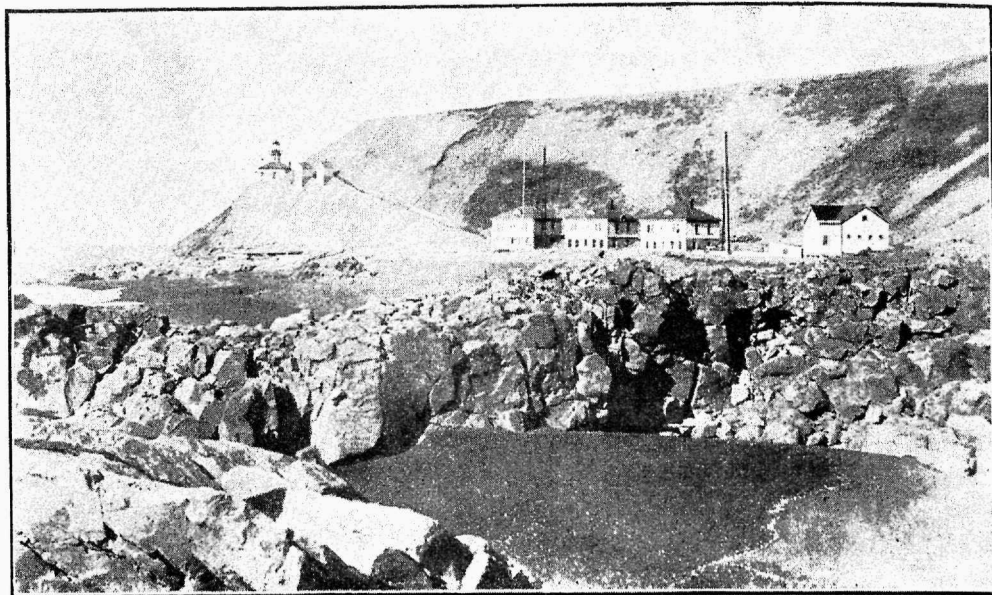
retult mööda saata. Pean siiski ütleva, et tööga on siin raske rikkaks saada. Nii kaugete jõuavad mõned visa töö ja suure kokkuhoidlikkusega siiski, et ostavad omale väikese maatüki, kuhu aja jooksul ka maja peale chitavad — enamus ei kujuta see väikene majakene siiski mingit varandust.

Nagu öeldud, elab siinne tööline võrdlemisi hästi, igatahes kaugelt paremini kui tööline Eestis. See asjaolu teebki väliseestlaste hulgalise kodumaale tagasipöördumise väga küsitavaks. Eestlane, kellel on siin kindel teenistus ja kes sellest teenistusest võib lähedalt ära elada, küsib endalt ju tingimata, mis ootab teda kodumaal? Ta teab, et sama töö juures ta saab seal vähem palga ja et sealsete elutingimuste juures ta ei saa kodumaal kunagi nii hästi elada kui siin Argentiinas. Tagasi pöördudes kodumaale peaks ta jällegi „otsast peale hakkama“, omale teenistust otsides ja oma elu seal uuesti sisse seades. Olles harjunud lähedamate oludega, ei kannatakski ta kaua kodumaal välja, vaid rändaks uuesti välja — on meie kodumaa olud ju ikkagi väga kitsad! Kodumaale tagasipöördumisest võiks

juttu olla ainult nende väliseestlaste hulgas, kes on omale väikese varanduse kogunud ja kes oma vanadusepäevi tahaksid siiski kodumaal mööda saata, või kellel on võõrsil halvasti läinud. Neid on siiski vähe.

Enamus eestlasi on omale leidnud kindla teenistuse, mõned on omale väikese maja soetanud ja on abiellunud muulastega — nende perekond juba ei nõustuks Eestisse sõitma. Nii jäävadki nad paigale ja rahvustuvad ümber, olgugi, et nende mõtted veel õige tihti viibivad vanal armsal kodumaal. Nende lapsed saavad oma hariduse siinsetes koolides, võõras keeles, käivad läbi siinsete lastega ja neile ei tähenda Eesti enam midagi.

Ainuke abinõu ümberrahvustumise ärahoidmiseks oleks väliseestlaste täielik organiseerimine, kolooniate asutamine oma koolidega jne., nii nagu seda on teinud siin suurriigid — Itaalia, Saksamaa ja Inglismaa. Eestile käib sarnaste kolooniate asutamine üle jõu, see on arusaadav. Nii ei jää meile muud üle, kui ainult kahjatsedes leppida sellega, et meie võõrsile valgunud pojad-tütred Eestile kaduma lähevad.

Tuletorn Unimac'i saarel.

Tuletorni vahtidele on ehitatud kolm maja, kuid ainult üks leiab kasutamist, milles elavad kolm poissmeest-tuletornivahti üheskoos. Majad on ehitatud perekonnainimestele.

Tuletornis keset merd ja kaljusid.

Meremehest tuletorni ülemaks Alaskas. — Vana väliseestlase kirev elutee. — Üksinduse päevad Unimac'i saarel. — Karusloomade head päevad. — Lõhepüük rehaga.

„Jaa, teil on ilus vaade aknast,“ pajatab vana väliseestlane George Alexius. „Meri, Kadrioru rand, Piritat! ... Kuidas see mulle meeldib!“

„Peaksite õieti olema tüdinenud merest,“ sõnan, vaadates aknast ühes Alexiusega talverüüsse mattunud Tallinna lahte. Alexius Alaskas tuletorniülemana on näinud ju nii lõpmata palju seda lagedat merd, et tal tõesti peaks olema heameel, et on pääsnud oma lagedalt kaljusaarelt paljude aastate järele jälle kord kodumaa mandrile.

„Ei, mereta tunduks midagi puudu. Raske oleks nüüd veel elada mereta... Vallutaks üksindus ja igavus!... Vaadake, seal Unimac'i saarel, kus asub minu tuletorn, ulatab mererand mulle pea akna alla. Ja rannal mõirgavad merelõvid. Ilusate ilmadega on neid täis kõik kaljud. Hiigel-

suured kui elevantid, sirutuvad nad päikese käes. Ajavad end vägevalt püsti, kui läheneb inimene, ega mõtlegi teed anda või põgeneda. Nad on meie kolme üksiku tuletornimehe lähemad seltsilised.“

Alexius on merega sõbrustanud juba noorelt. Pärit Järva-Jaanist, on ta üheksateist-aastase noormehena 1896. aastal siirdunud Heinaste meeste laevaga merele. Hiljem sõitis ta Riiasst jänese inglise laeval Hulli: üks „tulemees“ sokutas ta sõbramehe poolt laeva punkrisse ja nii algas sõit. Aga laeva esimene masinist oli juba silmanud kutsumata külalist ja pani ta kohe süsi kühveldama, kuna see mees ise, kes Alexiuse laevale sokutas, oli jäänud kogemata laevast maha. Nii tuli Alexiusel olla tema asetäitjaks. Laevadel oldi tol ajal jänestele väga sõbralik. Nii ka meie jänese käsi käis üpris hästi. Kõik

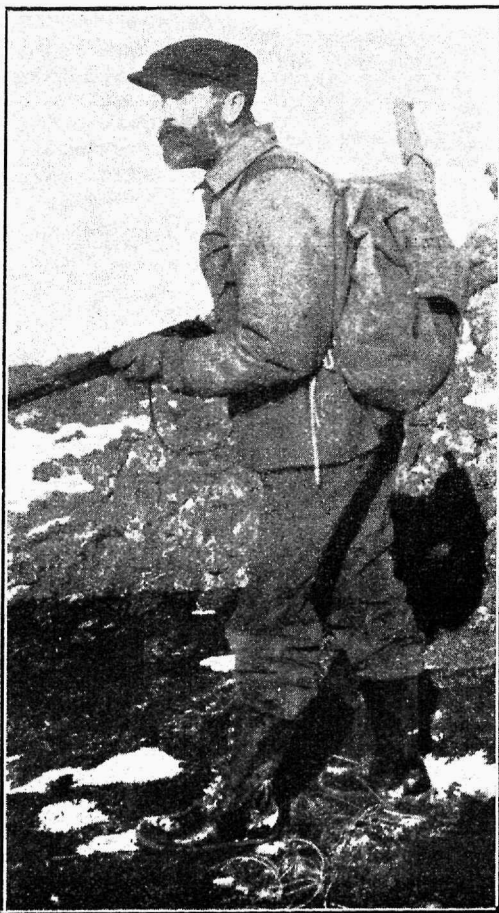
tõid talle süüa ja, kui laeva kokk temast kuulis, kutsus see noore George'i kööki ja andis talle oma paremaid palasid. Lõppeks Hullis viis mehaanik George'i kapteni juure ja nõutas temale isegi täie palga. Nõnda „rahamehena“ asus Alexius Hullis meremeeste majja, et siin leida mõnda teist laeva, millega saaks näha ka muid maailmaosi. Varsti nõutigi mehi ühele Jaapanisse sõitvale laevale. Selline pikk teekond oli George'ile väga ahvatlev. Läks määratud ajal laeva vaatama. Aga siin oli ees juba terve parv vanu meremehi. Alexiusel kadusid kõik lootused — mis väljavaateid oli veel temal — noorel, vilumata maarotil! Suur ja blond, nagu ta oli, vaatas ta üle teiste peade igatsevalt laeva poole. Ilmus kapten. Vaatles tähelepanelikult meeste karja. Ta pilk jäi peatuma Alexiuse suurele kogule. Kapten viipas sõrmega:

„Come here, you big fellow there!“

Õnnelikult trügis Alexius läbi meeste karja.

George'i keeleoskus oli liigagi väike, aga nii palju taipas ta siiski, et ta kaptenile meeldib ja et kapten küsib tema meremehe pabereid. Aga kust neid võtta — Alexiusel polnud mingeid pabereid, välja arvatud vana vene pass. Ulatas siis sellegi — ikkagi rohkem kui mitte midagi. Kapten viskas kord pilgu suurele kahepealisele kullile passi ülääärel ja venekeelsetele allkirjadele ning pajatas siis kohe „all right“. Alexius muigas ja arvas, et kapten tema passi pidas mõneks heaks laevamehe tunnistuseks, aga hiljem selgus, et vana kogenud merekaru siiski nii taibutu ei olnud.

Kord kukkus noor inglise meremees mastist laevalaele surnuks. Tema asjadele tehti siis merekombe kohaselt oksjon. Ka Alexius ostis omale mõned asjad. Hiljem tuli minna kapteni juure asjade ostmise tõenduseks allkirja andma. Siis oli jällegi raskusi keelega. Kapten katsetas küll inglise, saksa, soome, rootsi keelega, aga tulemuseta. Nähtavasti juba lootusi jättes ühise keele leidmiseks Alexiusega, küsis ta äkki nagu katseks päris selges eesti keeles, et kas ta sellest aru saab. George'i silmad läksid vist küll imestusest suureks kui autorattad ja muidugi oli nüüd juttu rohkem kui vaha.

Eestlasest tuleturnivaht George Alexius jahil Alaskas.

Aga eestlane Alexiuse arvates kapten siiski ei olnud, otsustades aktsendi järele. Arvatavasti mõni balti sakslane. Nimi oli tal Rhode. Kapteniga ei olnud meeskond eriti rahul, kuigi Alexius sai temaga hästi läbi. Selle tõttu putkas Jokohamas palju mehi laevast ära. Jaapani politsei püüdis nad aga kinni ja tõi uuesti laevale tagasi. Kuid jõudes Tacomasse (Wash.), kus meremeestel on õigus igal ajal laevast lahkuda, läks minema pea terve meeskond. Jäi vaid Alexius, kolm noort merekooli õpilast-inglast ja jalaluu murdnud šotlane, kes lamas koikus ja selle tõttu minema ei pääsnud. Kuid Alexiusti ei saanud kauaks jääda — teda tabas haigus ja kapten paigutas ta haiglasse, hoolitsedes kõigiti ta eest.

Paranedes sõitis Alexius San-Franciscosse, kus lootis leida hõlpsamini uut laeva. Saigi koha ühte purjelaeva, mis sõitis Honolulusse suhkrulaadungi järele, et seda viia New Yorki. Oli juba palju merd sõidetud ja Honoluluski käidud, kui Alexius viimaks kuulis, et teise vahetuse meeskonnas olevat „ka“ üks venelane. Venelanegi tundus tol ajal Alexiusele ikkagi lähedasemana, kui teised mitmest maailma äärest pärit meremehed, ja ta otustas siis selle „venelasega“ tutvust teha. Selgus aga, et see „venelane“ oskab sama vähe vene keelt kui tema isegi.

„Iz kakoi gubernij?“ küsis Alexius päris venelase moods.

„Iz Lifljandskoi,“ vastas see.

„Latõš?“

„Net, estonets!“

„Eestlane, sunnik! Mina ka!“ oli nüiid rõõmus hüüid sulaselges maakeeles.

Suguvenna nimi oli Hans Birkenfeldt (või kodumaise nimega Poobus). Alexius sai temaga suureks sõbraks, nii suureks, et tubakakottki oli neil ühine ja kõike jaotati vennalikult. Nüiid kaasmaalasega seltsis oli elu hoopis lõbusam.

New Yorgis lahkusid nad laevast ja hakkasid ootama uut „otsa“. Istusid ühel heal päeval meremeeste maja ees, pahvisid suitsu ja mõlgutasid vaikides kumbki oma mõtteid. Igavaks läks elu tööta, aga „jobi“ ei olnud veel kuski näha.

Mööda tänavat lähenes lõbusas tujus üks mees. Näis olevat terve maailmaga kõige paremas vahekorras.

Silmas meie kaht sõpra istumas mornide nägudega.

„Hei, kas suomen poika?“ hõikas ta.

„Ei, viru poika!“ vastasid mehed.

„Oi, viru poika sama hea kui suomen poika,“ pajatas heasüdamline soomlane. „Viru poikadel“ ja „suomen poikadel“ meremeestel oli siis alati nii palju häid kokkupuuteid, et keele küsimus ei teinud Alexiuselegi nüiid enam raskusi. Viru pojad „puhusid“ kõik ka veidi soome keelt.

„Hoi, velled, mis teie istute kui nukrad penid ja raha on maailmas laialt! Näete, kus raha — tuhat dollarit!“

Soomlane tõi lagedale oma rahapuntra. Oli ikka tõesti kenake pundar!

„Nüiid lähen kodumaale ja elan kui härra... Olin sõjalaeva madrus — kus oli elu! Nüiid lõppes lepingu aeg ja raha sai kui raba! Mis teie konutate! Miks teie sõjalaeva ei lähe? Teenite neli aastat ja tuhat dollarit on käes!“

Kaks sõpra vaatas teineteisele otsa — tööpoolest, rahapundar oli ahvatlev. Teeni oma neli aastat ja tuhat dollarit on käes!... Pole alalist laeva otsimist ja meremeeste kodudes konutamist!

Ja juba vajasidki mõlemad sõbrad külge kõrval linna poole. Leidsid meremeeste värbamise büroo ja esitasid oma soovid.

„Niisuguseid mehi on meil just vaja,“ pajatas ametnik lahkelt, vaadates meeste viletsaid ja soolase veega läbiligunenud riideid. „Kohe näha, et vanad merekarud ja mitte mõned adra tagant tulnud kollanokad!“

Nii said meie kaks sõpra Ameerika Ühendriikide sõjalaevastiku madrusteks. Teenistus ei võimaldanud enam sõpradele alaliselt kokku jääda. Mitmel puhul tuli neil teenida eraldi laevadel. Siiski jäid nad ühendusse nii palju, kui see oli võimalik.

Oli parajasti Ameerika-Hispaania sõda ja käidi otsaga ka Filipiinides.

Siis viis reis koguni Hiinasse, kuhu laev saadeti maha suruma bokserite mässu. Siia oli koondunud kõikide maade laevu ja sõjavägesid. Ka Ameerika laevamehed said siin oma tuliristsed. Saadeti mehed kord maale ja löödi tõsine lahing hiinlastega, kus kaheksa ameeriklast sai surma. Alexius siiski palju maale ei pääsnud, sest teda vajati laevas.

Nii möödus kiiresti neli aastat ja teenistuse aeg jõudis lõpule. Sõber Birkenfeldt-Poobus aga seda aega enam ei näinud. Kui Alexius teda teises laevas kord vaatamas käis, oli ta haige — vist tüsikus. Ja ühelt merereisilt ei tulnud vana hea sõber Poobus enam tagasi. Ookeanil oli ta igaveseks sulgenud oma silmad ja leidis mere põhjas omale märja haua — kaugel kodumaast...

Alexius sai oma teenistuse eest kaheksasada dollarit ja läks rahaka mehena New Yorki. Siin otsis ta üles oma vanad tuttavad eestlased. Eestlase Weingarteni juu-

Eestlasi Kungla asunduses, Oregoni osariigis, 1912. a.

1. rida: farmer Bauman (†), rätsep Hill (Hiiop), farm. Allik, G. Alexius („Kungla“ eestlaste külalisena); 2. rida: farmerid Juhan Funk, Anton Hansen ja Alliku vend. Ülesvõtte on tehtud Alliku maja ees peale jahilkäiku. Allikud elavad kuuldavasti veel praegu samas ja saavad riigilt pensiooni kui üle 70. a. vanad, kuna farm ei toovat neile midagi sisse.

res kohtas ta hulgakese kaasmaalasi. Siin olid Tannenberg, Voldemar Semm (lasi enese hiljem maha) ja teisi nooremaid. Nagu omal ajal soomlane temale ja Poo- busele praalis oma rahaga, nii nüüd Alexiusti ei varjanud oma head tuju ja rahapundart. See tegi teistele noorematele meestele head isu ja nad läksid mereväkke. Kuid millegipärast neile mereväelase elu ei meeldinud, sest kõik nad oli laevast varsti ära karanud. Alexiust läks aga teenima veel teistki nelja aastat ja sai selle eest 1200 dollarit.

1908. aastal tuli ta Eestisse ja viibis siin kolm kuud, külastades sugulasi.

Kui Alexiust tagasi pöördus Ameerikasse, otsustas ta meremehe ametist loobuda. New Yorgis oli tööpuudus. Ta siirdus Vaikse ookeani rannikule. Proovis siin üht ja teist ametit — töötas raudteel, rabis Seattle'is metsatööl, hakkas puusepaks ja õppis ära puutöö (nii see Ameerikas käib!). Seitse aastat töötas Alexiust puusepana siin-seal. Siis tüdines Alexiust juhuslikust tööst. San Franciscos nägi ta postkontoris juhuslikult kuulutust, kus otsiti tuletornivahte. See tekitas temas uusi mõtteid. Meremees oli ta olnud, Ameerika mereväes teeninud, ja miks mitte minna rahulikule tuletorni-elule, kus on ikkagi

merd, aga pole enam rasket ja rahutut meremehe tööd! Ja nii sai Alexiust 1914. a. tuletornivaht San Pedros, Cal.

Siin, San Pedros, ja lähedal Los Angeleses elas juba siis rohkesti eestlasi. Parimaks sõbraks kujunes Alexiustele Martin Mõttus, aednik ühes miljonäri suvilas, kes mängis nii ilusti kannelt, et süda läks kurvaks. Siis oli siin rikas majade omanik Aleksander Mühlberg — rikkam eestlane Ameerikas, keda Alexiust oli näinud. Oma rikkusele vaatamata oli ta „ladna“ ja vastutulelik mees. Elavat kuuldavasti veel praegugi seal. Välkest maiustusainetepoodi pidas Pärna nimeline eestlane, kes hankis omale lissasissetulekut juhustööst. Siis oli seal veel puusepp Tapupere ja kaks Johnsoni. Sel ajal asus sinna ka esperantist Charles Tobi, kellel oli esperantistidega laialdane kirjavahetus. Esperantistid muretsesid talle Los Angelesse valmis korteri ja isegi ameti. Tapupere ehitas talle esimese maja. Tobi teenis hiljem head raha ühes elektrivabrikus. Tuntuimaid mehi sealsete eestlaste hulgas oli veel Charles Kodil. Kõigi nendega oli Alexiustel hea läbisaamine ja mõnigi kord külastasid eestlased teda ta tuletornis. Isegi San-Franciscost sõitsid kaasmaalased teda külastama.

Kaks aastat teenis Alexius San-Pedros, siis saadeti ta Alaskasse. Ja selle aja jookul kuni tänaseni on Alexius läbi käinud kõik Alaska tuletornid, igal pool kaks-kolm aastat. Alexius kujunes varsti oma korralikkuse ja püüdlikkusega hinnatud jõuks tuletorni-asjanduses. Saadeti ikka sinna, kus oli tarvis korda luua või midagi sisse seada. Kui tuletorn on hästi korras, antakse juhatajale iga aasta eriline hoolisusemärk. Kuid suurima tubliduse tunnitusena lehvib selle tuletorni tipus eriline lipp, mille asjad on kõige eeskujulikumas korras. See on kui ränd-auhind, mida tuleb kaitsta iga aasta. Iga aasta määratakse kindlaks, milline tuletorn on oma kohustusi täitnud kõige eeskujulikumalt, ja sinna rändab siis see lipp. Alaskas on aga lipp lehvinud pea alati Alexiuse tuletorni mastis, kuulutades eestlase tublidust. Veel kunagi ei ole laevad kaebanud Alexiuse tuletorni peale.

Oma vaba aega saadavad tuletornimehed mööda küttimise ja kalapüüdmisega. Metsloomi on siin palju. Üldiselt valitseb jahipidamise keeld, kuid see ei maksa tuletornivahtide kohta, kui neil on vaja hankida toidulisa.

Vabalt kõnnivad ringi karud, ja neid on rohkesti. Kuigi karu inimesele kallale ei tungi, ei tohi siiski püssita välja minna, sest mõnikord võib karu ka üllatada.

Kalapüügis väärub erilist tähelepanu lõhepiük. Juulis, augustis, septembris ajavad lõhed end üles mööda ojasid kudemispaikadesse. Siis on ojad neid pea kuivalt täis, nii et nad suruvad teineteist veest välja. Pärast kudemist ei pääse paljud neist enam merre tagasi ja surevad samasse, kus lähuvad mädanema ja tekitavad sealsetele ojadele tüüpilist kõdunemishaisu. Tuletornimehed varustavad end lõhega sel teel, et siis, kui kalad alles kudema tulevad ja värsked on, tõmbavad neid rehaga veest kaldale nii palju, kui aga vaja.

Lõhemarja tarvitamist saarel keegi ei tunne ja see visatakse lihtsalt ära. Küll aga püüavad pärismaalased heeringamarja. Nad panevad merre kuuseoksi, mille külge kleepub mari. Pärast kuivatatakse oksad ühes marjaga ära. Marja süüakse praetult. Maitsvat päris hästi.

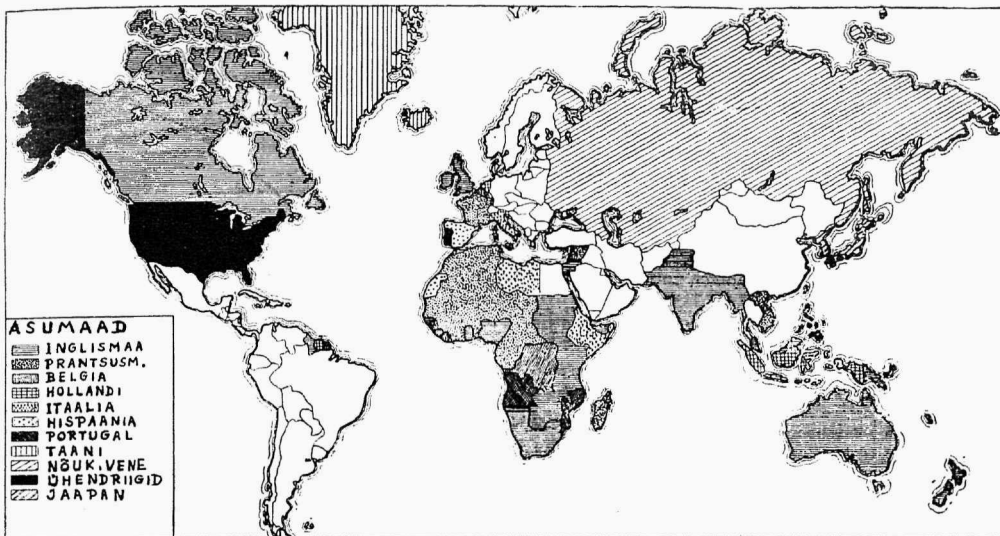
Suur lõhekala püüdja on ka karu. On tore pilt, kui karu seisab vees ja loobib sealte käppadega kalu kaldale, kust ta nad siis pärast ära korjab. — — —

Teistest eestlastest Alaskas tunneb Alexius Juneau linna lähedal Point Retreat'i tuletornivahti August Valtenbergi, kes on seal asunud juba 10—11 aastat. Aastat 4—5 tagasi kosis ta omale Eestist noore naise. Aastat 3 tagasi oli Alexius neil külas käinud. Olid siis kuulunud ühiselt eesti grammofoniplaate ja tuletanud meelde vana kodumaad. Valtenbergide abielupaar elab õnnelikult. Proua Valtenberg on ettevõtlik naine, peab mehe raamatuid ja käib vahest jahil ning laseb kitsesid. Loodus on seal ümbruskonnas ilusam kui Unimac'is, sest seal kasvab ka metsa ja uhkeid kuusepuid.

Kuid on veel üks eestlane-meremees seal kaugetes vetes, kes eestlase nimele teeb tõsiselt au. See on tüürimees Mihkel Vaho, kes teenib a-l. „Cedar'il“, mis varustab tuletorne ja seab üles meremärke. Mihkel Vaho on parim meremees, keda Alaskas üldse tuntakse — iga toll meremees, nagu öeldakse. Ta oskab kõiki ameteid ja on muu seas ka hea puusepp. Kui tormisel merel vahest on täita eriti rasked ülesanded, siis on eestlane Vaho see, kes neid sooritab alati kõige paremini ja ilma äpardusteta. Temaga kaasa minna ei karda ükski tõsine meremees, kui juhib Vaho, näiteks, mõnele kardetavale päästamisretkele. Kujult on ta suur ja tugev ning tegeleb spordiga. Kodumaalt on ta juba õige kaua ära olnud. — — —

Alexius on nüüd juba vana mees. Veel aastat paar-kolm, ja siis läheb ta pensioonile. Ja nüüd vanadusepäevil pöörduvad ta mõtted ikka sagedamini ja sagedamini kodumaale. Kasutades puhkeaeaga, sõitiski ta Eestisse, et siin soetada omale vanaduseks pesapaika. Ostis omale kogutud tagavaradega Tallinnasse suure maja ja, kui kord aeg käes, tuleb ta jäädavalt kodumaale tagasi, et puhata muretult ja rahus oma rahva seas, vaadates, võib-olla, Rannaväravamäelt vahest piipu popsutades tulevaid ja minevaid laevu Tallinna lähel ja meenutades oma kirevat eluteed...

Ed. R.

Kaart asumaade jagunemisest üksikute riikide vahel.

Ringvaateid välismailt.

Poola ja asumaade küsimus.

Maailm on väheste riikide valduses. — Maa pindala ebaõiglane jaotus. — Poola pretensioonid Austraalias ja Aafrikas.

Poolas on asumaade küsimus juba mõnda aega päevakorras. Kui Eestis mõnede poolt ülestõstetud asumaade soetamise küsimusele suhtuti rohkem muigega, siis Poolal oma asumaadega on täiesti tõsised plaanid. Suure riigina, kelle rahvastik õige tihe, tunneb ta end õigustatuna osasaamisele asumaadest, seda enam, et peale maailmasõda Rahvasteliit mandaatide jagamisel sõja kaotanud riikide asumaade valitsemiseks jättis Poola asumaadest ilma. Eriti tundub Poolale nüüd hoogu andvat Itaalia ja Saksa aktiivsus sel alal, seda enam, et Itaalia püüded on kroonitud hea eduga.

Hiljutine Välis-Poola ajakirja number käsitleb jällegi õige resolutselt Poola asumaade küsimust, tuues kartogrammidega varustatud kirjutise selle küsimuse üle.

Asumaade nõudmise põhjendamist alustab kirjutise autor rahvaste ebaõiglase jaotuse kirjeldusega maakeral. „Kuidas näeb välja maakera praegune nägu? Ons inimkond teinud jaotatud proportsionaalselt?“ küsib ta. Ja vastab sellele ise: „Ei. Lõuna-poolkeral elab $\frac{1}{10}$ osa maailma inimkonnast, kuna põhja-poolkeral elab kuni $\frac{9}{10}$. Just see demo-geograafiline jaotus annab tunnistust inimkonna ebaühtlasest jaotusest maakeral.“

„Need ebaproportsioonid saavad nähtavaks ka rahvastiku tihedusest 1 ruutklm. peale mitte ainult üksikutes maades, vaid isegi maailma osades. Euroopas tuleb keskmiselt 50 elanikku ruutklm. peale, kuna, näiteks, Austraalias tuleb samale maalale ainult 1 elanik.“

Meie maakera pind on umbes 510 miljonit ruutklm. suur, millest 70% on vee all. Maad (kõva maad) on vaevalt 30%, mis avaldub arvus 170 miljonit ruutklm. Sellest maa-alast vaevalt 31,5% ehk 54 milj. ruutkilomeetril asub ligemale 2 miljardit inimest, kes moodustavad meie maakera terve inimkonna. Sellel maa-alal on keskmine elanikkonna tihedus: 1 elanik 1 ruutklm. peale. Vaevalt 7 miljonil ruutklm., mis moodustab 5% asustatud maapinnast, elanikkond on 50 elanikku ruutklm. peale.“

Ja nüüd järgneb loetelu, kuidas maapind on jaotatud üksikute riikide vahel, mis võiks huvi pakkuda meilegi:

„Maailm on õieti väheste rahvaste omanduses. „Suurte omanikkude“ eesotsas samub Inglismaa, kelle emamaa maapind teeb välja 243.777 ruutklm. (vähem kui Poolal koloniaalmaade 41 miljoni ruutklm. juures. Isegi maha arvates 8 milj. klm. polaarmaade alla, Inglismaa omab siiski järeli-

kult üle poole asustatud maadest maailmas. Üldiselt elab sellel hiigel-maa-alal 450 milj. inimest.

Samas seisukorras on ka Prantsusmaa. Emamaa 551.000 ruutklm. juures on tal 11,5 miljonit ruutklm. kolooniaid, üldiselt elab neil maadel 110 miljonit inimest.

Väikesel Belgial on 33.500 ruutklm. ja 8 miljonit elanikku (nii nagu meie Väilis-Poolal) ning ta omab 2,5 milj. ruutklm. koloniaal-maid 14 milj. inimesega. Hollandi koloniaal-maad ületavad oma maa-alaga 60-kordsest emamaa. Itaallased olid siiamaa-ni, mis puutub koloniaal-maadesse, ühel tasemel väikeste riikidega. Nüüd, Abessiinia omandamisel, mis teeb välja maa-alalt üle poole tema senisest koloniaal-omandusest, on ta asunud koloniaal-riikide etteotsa. Itaalia kolooniad moodustavad nüüd 3,5 milj. ruutklm., kus asub 14,5 miljonit elanikku.

Portugalil on 23 korda rohkem koloniaal-maid kui emamaal; see vahekord on Taa-nis üks kolmele.

Kui sellele riikide ühingule, kes omavad nii suuri kolooniaid maailmas, arvame juure SSSR'i maa-alad (koos Siberiga), Ühendriigid, Jaapani (mõlemad need riigid kolooniatega), Brasiilia ja Hiina — siis saame maakera territoriaalse jaotuse. Maa „ülejäák“ maailmas langeb mõnekümnele riigile ja riigikesele.“

Maakera ei ole veel kaugelki üle asustatud, seda tõendavad ka mainitud kirjutise read. Kuid sealjuures on ühel riigil liig kitsas, kuna teised selle vastu omavad maad teravalt ebaühtlases vahekorras oma võimaliku rahvastikuga, ja sellest tekib kirjutise autoril küsimus, kuidas võib niisugustel tingimustel arendada rõõmsaid ennustusi tuleviku jaoks? Ta leiab, et käesoleval momendil kriisi põhimõtteliseks põhjuseks on halb maajaotus.

Ei ole kahtlust, et kriisi on süvendanud ka emigratsioonipoliitika. Austraalia kui ka Ameerika riigid seavad peaaegu ülepääsmatuid tõkkeid immigratsioonile, piirates sisserändajate arvu miinimumini. Nii ei ole üleasustatud Euroopa riikidel oma rahvaste ülejäáki kuskile panna. Ometi on eriti Ladina-Ameerika oma suurte rikkuste juures nii hõredalt asustatud, et sinna võiks vabalt mahutada kogu inimkonna „ülejäági“. Nii on öelnud Pan-Ameerika Töökongressil Santiagos Venetsueela delegaat, et tema riik võiks mahutada 100 miljonit inimest, ning isegi rohkem. Ometi elab Venetsueelas praegu kõigest 4 miljonit inimest! Sama võiks öelda ka teiste Lõuna-Ameerika riikide kohta, kusjuures eeskätt tuleks mainida Brasiiliat, seda hiigel-suurt ja üllirikast maad.

Eristist tähelepanu pöörab kirjutise autor Austraaliale:

„Rahvastiku mõttes täiesti ekspluateerimata on ka Austraalia, mis oma suuruselt on võrdne 2/5-le Euroopast, omades sealjuures vaid 7 miljonit inimest, s. t. sama palju või isegi vähem, kui on elanikke New Yorgis! Ent Austraalia seadused kitsendavad sisserändamist äärmuseni.“

Siiski arvab kirjutise autor, et Austraalia tulevikus paratamatult peab avama immigratsioonile oma piirid, ning tuletab ühtlasi meelde, et poolakail on ka teatud õigusi Austraaliale. Olla ju poola reisija Strzelecki esimesena avastanud kulla Austraalias!

Samuti olevat poolakail kuulsaid pioneere Aafrikas, kes õigustavat nende koloniaalseid pretensioone seal.

Ning mitte viimases järjekorras soovitab kirjutise autor poolakatele suunata oma pilgud Siberile, milles autor näeb tulevase majandusliku ekspansiooni maad.

Lõpetades oma kirjutist, õhutab autor oma kaasmaalasi — kui elujõulisema rahva liikmeid — laiendama oma kodumaa piire, et välja pääseda laia maailma.

Eestlane maadlejaks Peruus.

Elukutselise vabamaadlejana hangib omale ülespidamist ja loodetavasti ka kuulsust Areguipas, Peruus, eestlane Johan Muna. Selle elukutseni on J. Muna jõudnud peale õige mitmekesiseid ameteid. Ta on olnud kodumaal mereväes madru-seks, majahoidjaks-valitsejaks ja siis Tapa külmutusmajas masinist-mehaanikuks. 1933. aastal lahkus ta kodumaalt. Kuid, et tema lahkumine sündis n. ö. „mitte ametlikult“, siis puuduvad tal vastavad ametlikud paberid, nagu eesti välispassi, ja ta ajab läbi Peruu paberitega, kuigi ei ole Peruu alam. J. Muna avaldab siiski soovi eesti alamaks jääda ja murrab pead, kuidas saaks eesti välispassi. Oma eluga on J. Muna kaunis rahul. Areguipas viibib ta ajutiselt, kuna tema alaline peatuskoht on 460 miili põhja pool, Callao's, mis asub 12 miili kaugusel Peruu pealin-nast Limast ja on viimase sadamaks.

Teistest eestlastest teab J. Muna pajatada, et seal olevat üks eestlane, kes elab juba 9 aastat Piuras ja on abielus peruulannaga, omab kaks veoautot ja peab ühendust Paita ja Piura vahel. Kaks eestlast pidavat lühemat aega asuma veel Huachos, üks, autojuht-mehaanik, teine kujur. Peale nende pidavat asuma Limas kuuldust mööda rohkesti eestlasi, kuid need olevat unustanud juba oma kodumaa ja neid olevat raske üles leida. Välismaalaste büroost olevat siiski võimalik nende üle andmeid saada, mida J. Muna lubab edaspidi ka hankida ja neist siis Välis-Eestile pikemalt pajatada.

**Koosviibimine
V. Padva auku
Harbiini Eesti
konsulaadis.**

Istuvad vasakult:
esimene — konsul
A. Lõhmus, kol-
mas V. Padva. Sei-
savad vasakult —
esimene seltsi esi-
mees A. Raevald,
teine — seltsi sekr.
R. J. Grünberg,
eelviimane — Har-
biini Eesti lut.-usu
koguduse esimees
G. Pedal ja vii-
mane — Läti konsul
P. Mežak.

Olukord Austraalias paraneb.

Meile kirjutab Ühingu liige ins. G. H. Ustav Austraaliast:

Oleme praegu Geelong'is, Victoria osariigis ainult kahe perekonnaga. Peale minu perekonna on siin veel härra Aleksander Kauler oma perekonnaga. Meie mõlemad hra Kauleriga oleme Ford Motor Co. Austraalia peatehases tööl. Peatehas asub siin, kuna monterimistehased on Brisbane'is, Sydneys ja Perth'is.

Härra Kauler töötab juhtival kohal meie tehase tööriistade ja stantside valmistamise töökojas. Oleme praegu kibe-dasti tööl viimaseid viimistlevaid korraldusi tehase abinõusid korda seades „V-8“ 1937. a. mudeli väljalaskmiseks. Meie peatehas valmistab päevas umbes 100 autot, mis on kaunis hea saavutus, arvestades meie tehase suurust.

Tahame mu järgmise aasta puhkust kasutada sõiduks Sydneysse, et sobitada ka sealsete kaasmaalastega tutvust.

Üldiselt on olukord siin maal majanduslikult palju paranenud ja pärast mõõdunud depressiooni on igal tööalal optimistlik vaade tulevikku.

V. Padva Harbiinis.

Märtsi algul viibis Harbiinis tuntud eesti klaverikunstnik Vladimir Padva, kes seal koos Miša Elman'iga andis kontserte. Vlad. Padval oli Harbiinis hea menu. Kohalikud ajalehed kirjutasid temast kui väga anderlikkast eestlasest-klaverikunstnikust.

Vlad. Padva Harbiinis viibimise puhul oli Harbiini Eesti konsul A. Lõhmus korraldanud koosviibimise, millest peale eestlaste võtsid osa ka Läti ja Leedu saatkonna tegelased. Harbiini eestlastele Vlad. Padvast jäi hea mälestus kui tublist eestlasest, kes pealegi on huvitatud ka väliseestlaste seltskondlikust elust.

Vlad. Padva lahkus Harbiinist 6. märtsil ning tema edaspidine marsruut oli: Tientsin, Sanghai, uuesti Jaapan, Manilla ja Lõuna-Aafrika.

40 eestlast Harbiinist kodumaale.

Nagu meie juba varem kirjutasime, kavatsevad Harbiini eestlased tagasi pöörduda kodumaale, mis on tingitud raskest majanduslikust olukorrast ning Jaapani rahvuspoliitikast, mille tõttu välismaalased kaotavad oma teenistuskohad.

Seni on registreeritud 40 eestlast, kes soovivad kodumaale tagasi pöörduda. Nende isikute nimestik on saadetud välisministeeriumile ja Välis-Eesti Ühingule. Välisministeerium on astunud samme meie Moskva saatkonna kaudu hinnaalanduse saamiseks Vene raudteel. Kuna tagasisõitjad viibivad raskest majanduslikust olukorrast, siis võimaldab meie riik neile laenu sõiduhinna ulatuses. Sõitjate hulgas on ainult 6 isikut, kes laenu ei vaja. Kodumaale tagasisõitjad on enamasti perekonnainimesed.

Harbiini Eesti Selts korraldas sõitjatele eesti keele kursused, et võimaldada kodusõitjatele, kelle hulgas on ka umbkeelseid, väikeste sõnade tagavara ja tarvilikke teadmisi.

Pühade-eelne „viinasaba“ Tallinnas.

Kodumaa sõnumid.

Rahvuskogu on nüüd juba koos istunud paar kuud, millest enamik osa aega kulutatud komisjonide tööks. On jõutud põhiseaduse eelnõu 1. lugemisel võtta vastu. Teine lugemine on pooleli. Rohkesti peamurdmist tekitab nime leidmine tulevase rahvaesinduse mõlemale kojale. Nime otsimiseks valiti erikomisjon, mille esimeheks sai Saaremaa kirjanik August Mälk. Kõne all on olnud peamiselt kolm kombinatsiooni:

1) Esinduskoda, 1. koda — rahvuskoda, 2. koda — riigikoda; 2) Riigikogu, 1. koda — saadikutekoda, 2. koda — vanematekoda; 3) Rahvuskogu, 1. koda — saadikutekoda, 2. koda — riigikoda.

Teisena nimetatud kombinatsiooni on pidanud soovitavaks ka Alkadeemiline Emakeele Selts, kes seda küsimust on kaalunud. Alamkomisjon, kus nimetuste küsimus kaalumisel, otsustas selle pärast pühi. Rohkesti on olnud komisjonides ka vaidlusi riigipea nimetuse ja tema võimupiiride ümber. Riigipea nimetuse kohta kirjutab pikemalt „Päevalehes“ Joh. Pitka, kes soovitav ajalooliste traditsioonide põhjal nimetust „riigivanem“.

2. komisjonis Johan Pitka esitas ka rea ettepanekuid riigipea võimu tasakaalustamiseks teiste valitsemise organitega. Teise koja 1. komisjon võttis vastu paranduse eelnõu juures, et kõik usuühingud tulevad tunnustada avalikõiguslikeks, kui neil on selleks eeldusi liikmete arvu ja põhikirja poolest. Eelnõu esialgne redaktsioon nägi ette avalikõiguslikud alused

ainult suurematele usuühingutele, s. o. luteri ja apostliku õigeusu kirikule. Teise koja volituste kestvuseks arvati 6 aastat ja koda ise ei pea kujunema poliitiliseks seadusandlikuks koguks.

Koolikorralduses rahvuskogu komisjon rõhutab tihedama sideme vajadust alg- ja keskkooli vahel.

Rahvuskogu Tartu saadik pastor Treumann avaldas arvamist, et Eestis peaksid olema ka niisugused tiitlid, nagu hertsog, krahv jne. Kuna see jutt tekitas vaid lõbusat meeleolu, siis pastor Treumann pole teinud mingit kindlakujulist ettepanekut, küll aga tähendas, et eesti rahvas polevat nähtavasti küllalt küps selliste tiitlite jaoks. Treumann arvamine oli sihitud põhiseaduse eelnõu § 10 vastu, milline lausub, et Eestis seisusi ja seisuslikke tiitleid ei ole.

Rahvuskogu pärast pühade vaheaja pidamist tuli uuesti kokku 6. aprillil.

Rahvuskogu põhiseaduse kava sõeluti sisuliselt ka Tartus õigus-teadlaste päeval, millest võttis osa 200 juristi.

Kõnedega esinesid prof. Uluots, prof. Piip, prof. Jaan Tõnisson, F. Karlson j. t. Prof. Uluots arvas, et põhiseaduse tekstis leiduvast lauses „niiki juhivad valitav riigipea“, ei tule sõna „juhivad“ võtta Saksa ega Itaalia mõistes, vaid riigipea aktiivsus peab olema mõeldukam. Meie riigipea peab olema aktiivne, aga siiski piiratud võimuga.

Jaan Tõnisson käsitles uue põhiseaduse maksmapanemise viise, leides, et see võiks sündida ainult rahvahääletuse teel. Tõnissonile avaldati kuulajate poolt rohkesti kiitust.

*

Vabariigi valitsus võttis vastu riigi 1937./1938. a. eelarve, mis on tasakaalus 89.917.000 krooniga. Valitsus võttis vastu ka riigi 1936./1937. a. lisaelarve nr. 2, mis on tasakaalustatud 1,9 milj. kroonile. Mõlemad eelarved pandi maksma riigivanema dekreediga 23. märtsist.

Uues eelarves on nähtud ette riigiteenijate palkade tõstmiseks 1,4 milj. krooni. Selle krediidi abil paranevad riigiteenijate palgad 5% võrra. Palkade tõstmine on ühenduses üldise rahvamajandusliku elu paranemisega kõikidel aladel. Seni said riigiteenijad sedasama palka, mis nad said kriisiaegadel. Uuteks riiklikkudeks ehitusteks on eelarves nähtud ette 2,4 milj. krooni. — Lisa-eelarves on muuseas arvestatud rahvuskogu liikmete tasud ja korterirahad.

*

Linakaubanduse hooaeg on lõpule jõudmas. Niihästi linaostja-kaupmees kui ka linamüüja-talumees võivad olla rahul. Tänavune müügihind on umbes 10 prots. mõõdunud aastastest kõrgem. Hooaja kestes müüdi Pärnu kaudu ümmarguselt 1000 tonni linu.

Päevakorda on kerkinud riikliku linamonopoli loomine. Sellekohase ettepanekuga põllutööministrile on esinenud põllumajanduse osakond. Monopoli sisseseadmisega tahetakse kõrvaldada pahesid, mis võivad kerkida esile olukorra halvenemisel linakaubanduses.

*

Uusi kultuurmaid hakkavad tänavu soetama ümmarguselt 17.000 põllumeest, kelle töökavas on üles harida 30.000 hektaari maad. Selle tagajärjel laienevad tänavuse põllutöö hooajal kultuurmaad 600—800 talundi võrra. — Uudismaaharijate registreerimine toimus kuni 15. märtsini põllutöökoja konventides. Uudismaaharimisel jagatakse preemiatega 373.000 krooni. Harimine toimub maatulunduse konsulentide järelevalve all ja näpunäidetel.

*

Soome, Rootsi ja Eesti sõlmisid kokkuleppe, mille järele nüüdsest peale piirituse väljavedu lepingualustesse riikidesse teostub legaalselt, et kõrvaldada senist illegaalset väljavedu ja võidelda ühiselt alkoholiga salakaubitsemise vastu. Kokkuleppe järgi Soome ja Rootsi kohustuvad Eestist ostma kahe aasta jooksul piiritust sel määral, et see rahuldab meie piiritusetööstust ja põllumajandust. — „Uusi Suomi“ kirjutab, et

Soome ostvat Eestist uue lepingu kohaselt umbes 400.000—500.000 liitrit ja Rootsi 1,5—1,6 miljonit liitrit piiritust.

*

Eesti põlevkivitööstus laiendab kõigiti oma tegevust. Esijoones tuleb nimetada uue suure õlivabriku valmimist, mis senise 80 tonni õli tootmise asemel toodab edaspidi 130 tonni õli ööpäeva jooksul. Seoses sellega suurendati ka allmaakaevandust, et anda võimalust töötamiseks senisest suuremale töölisarvule, ja kanti hoolt tööliste olukorra parandamise eest. On püstitatud kahekordne avar haiglahoone ning järjest teostub uute tööliselamute rajamine. Eloleva ehitushooaja kavas on ka ulatusliku koolihoone püstitamine.

Üldse juhitakse praegu suurt tähelepanu meie maavarade tootmisele. Ajakirjanduses märgitakse, et meie peame oma maavarasid hakkama tösiselt uurima ja looma võimalusi nende kasutamiseks, sest see omavat praegusel silmapilgul suure riigipoliitilise tähtsuse. Maavarade tootmisel meie tööstus vabaneb välismaade mõjust. Ka meie sõjamõllu keerisesse haaratuna omavad toorainete küsimused esmajärgulise tähtsuse meie riigi olemasolule. Edasi juhitakse tähelepanu neile maavaradele, mida meil leidub külluses. Isegi rauda loodetakse leida tasuval määral Jõhvi ümbruses.

„Võib-olla ei ole kaugel aeg, kus meie näeme Jõhvi piirkonnas üles kerkivat võimsaid rauasulatus torne — Eesti Esseenit või Sheffieldi,“ kirjutab „Päevaleht“.

*

Mittevahelise segamise komitee Londonis avaldas teadaanded, millega määratakse kontrolli teostajad Hispaania kodusõjas. Eesti poolt on määratud administraatoriks Cherbouurgi endine Eesti merejõudude juhataja kontr-admiral H. Salza.

*

Praegu toimub meie laskurite pidev ja intensiivne ettevalmistus suvel Helsingis peetavate maailma esivõistluste vastu. Kõnelusel ajakirjanikega Eesti laskurliidu esimees teedeminister kindral O. Sternbeck märkis, et Helsingis pinevate ja tasavägiste võistluste tõttu ei jää püsima enam ükski senine maailmarekord! — Helsingi kavatsetakse saata 40—50 laskurit, kusjuures laskurmeeskonna ettevalmistus ja Helsingi saatmine läheb maksma umbes 23.000 krooni.

*

Riigivanema poolt kinnitati muudatused sõjaväe vormis, mille järele lennuväe- ja õhukaitse suurtükiväe ohvitserid saavad terarelva „vestu“

ning mereväe ja merekindluse ohvitserid kübara. — „Vestu“ tera on spetsiaalterasest, nikeldatud, tera pinnale on graveeritud ilustused. „Vestu“ käepide on valgest portselanist või kunstsarvest, ilustatud pronksist lõvipea kujutusega ja kullatud traadist võrukestega. „Vestu“ tupp on mustast laknahast, kullatud metallist otsaga ja hoidvõrudega, mille peale on graveeritud ilustused. Ülemisel hoidvõrul on kullatud kilp riigivapi kujutusega. — Uus esinduspeakate kujutab enesest üldvormides samasugust paraadmütsi, mis on tarvitusel teisteski merevägedes. Kübara ääred on külgedelt käänatud üles poolkaares vastu rummu. Parempoolsele külje ääre esinurgale on õmmeldud eesti lipuvärvi paektest poolrosett.

*

Sõjavägede ülemjuhataja kindral J. Laidoner sõidab Eesti riigi ja riigivanema esindajana Inglise kuninga kroonimispidustustele, mis algavad 12. mail Londonis.

*

Eesti ainestikku käsitlevate maalide saatmiseks Pariisi maailmanäituse Balti paviljoni peeti kujutava kunsti sihtkapitali korraldusel võistlus kuue kunstniku vahel. Auhindamiskomisjon, kuhu kuulusid ka haridus-, majandus- ja välisministeeriumi esindajad, tunnistas vastuvõetavaks J. Võerhansu maali „Lõuna-Eesti maastik“, K. Liimandi „Narva vaate“ ja R. Nymani „Tallinna vaate“. Iga kunstnik saab töö eest 300 krooni.

*

Eesti 11. üldlaulupidu, mis tuleb pidamisele koos võidupüha pidustustega 1938. a. — Vabariigi 20. juubeliaastal — töötab kujuneda ennenägematu suurpeoks. Seni on registreeritud üldlaulupeole üle 16 tuhande tegelase 516 koorist. Kuna registreerimine on veel võrdlemisi elav, siis näib kooride ja tegelaste arv veelgi tunduvalt tõusvat. Praegu on korraldava komisjoni tähelepanu pööratud sobiva piduplatsi leidmiseks. On peetud soovitavaks asuda aegsasti propageerima rahvariiete ala, et lauljail oleks võimalik soetada endile nägusaid ja stiilipuhtaid rahvariideid. Sel puhul ilmub Eesti Rahva Muuseumi poolt vastav teos, mis käsitleb igati rahvariiete küsimust.

*

Eesti maadlusport pühitseb praegu võitu, mida pärast Berliini olümpiat peetakse suurimaks. Nimelt võitis Eesti Soomet maadlusvõistlusel kahel ringil — A sarjas 5:2 ja B sarjas 4:3. Sellega on antud vastus küsimusele, kumb vennasrahvas omab maailma maadlusrahvana I. koha. Nüüd on Eestil sel alal ainult paremusküsimus selgitada veel Rootsiga. —

Maadlusvõistluse viimane matš peeti meie maailmameistri Kristjan Palusalu ja soomlase Hjalmar Nyströmi vahel. Huviga jälgiti kahe kange mehe heitlust. Palusalu üllatas oma jõurikkusega ja kaudu võtetega. Sel võistlusel peeti B klassis paremaks maadlejaks eestlast Kaaremäge (endine Kristall).

*

Laialt huviäratav Eesti-Saksa-Läti poksiturniir toimus 6., 7. ja 8. apr. Tallinnas, kus Eesti tuli võitjaks 12 punktiga, kuna sakslased saavutasid 11 punkti ja lätlased ainult ühe. Enamvähem tasavägised olid eestlased ja sakslased, kuna lätlaste käsi käis koguni halvasti ja nad saavutasid ainult ühe võidu. Eesti võit turniiril tõendab jälle kord, et Eesti võit poksis teinud suuri edusamme.

*

Euroopa tänavused jääpurjetamise esivõistlused möödusid Eesti täielise võiduga. Kahel alal kuulub Euroopa meistri tiitel väljaandmisele ja mõlemal alal langes see Eestile. Euroopa meistriks sõitmise alal tuli juba neljandat korda Etienne Gahlnbäck ja Euroopa meistriks konstruktsiooniklassis samuti neljandat korda Erik Holst oma konstrueeritud „Fanaliga“. Lisaks sellele langes kõikides regattades kõikides klassides esikoht Eestile.

*

Eesti Kirjanike Liit pidas oma aasta-peakoosolekut 21. märtsil Tartus. Uude juhatusse valiti Tartu kirjanikest Fr. Tuglas, Aug. Jakobson, Heiti Talvik, Peet Vallak, August Alle ja Tallinna kirjanikest Aug. Mälk, Rudolf Sirge ja Artur Adson. Senistest juhatuse liikmetest jäid välja esimesed Ed. Hubel (Mait Metsanurk), Erni Hiir ja Aleks. Antson. — Uus juhatus valis Kirjanike Liidu esimeheks Friedebert Tuglase.

*

Männiku plahvatuse ohvritele mälestusmärgi kavandite võistluse kuulutas välja sõjaministeeriumi varustusvalitsuse relvastusosakond. Nüüd on võistlusele saadetud 19 kavandit žürii poolt läbi vaadatud ja nende hulgast kaaks paremat ja kohasemat välja valitud. Esimese auhinna sai kujur J. Raudepp, kuna teise auhinna vääriliseks tunnustati kavand, mille autoriteks on A. Mõtus ja O. Murdmaa. Komisjon otsustas ette panna võtta teostamisele esimese auhinna saanud kavand ühes vähemate muudatustega. — Kavand kujutab blokk-monumenti, mis asetatud hauaplatsi servale. Iga haud on üksikult märgitud kivitahtliga, millele rajatud nimi ja kuupäevad. Monument tahetakse püstitada 15. juuniks — Männiku plahvatuse aastapäevaks.

*

Lumised kevadepühad Eestis.

Haruldane lumerohkus märtsil lõpul ummistas Tallinna tänavad ja veoautod said rohkesti tööd lumeveoga.

Kevadpühad kodumaal möödusid üldiselt vaikselts. Valitses täieline talv. Lumi ja külm, mis jõulupühade ajal puudus, tuli nüüd lihavõtteks. Niisuguseid lumerohkeid kevadpühi pole kaua aega nähtud. Linnadest venis välja lumekoormaid vahetpidamata. Maa kasutas viimast lumeteed veel mõningate veotööde lõpetamiseks. Ka talispordi harrastajail põlnud põhjust nurisemiseks.

Tänavu täitus 20 aastat sellest, milal endine Paksu Margareeta vangla Tallinnas põletati maha Vene revolutsiooni keerises. Selle aja jooksul pole püstitäänud kivimüüridele leitud kohast rakendust. Paks Margareeta on aga paelunud turistide tähelepanu, kuna ta moodustab Tallinna keskaegsete kivikindlustuste hulgas ühe kõige iseloomulikuma ja tähelepanuväärsema ehituse. Nüüd saatis Tallinna Ajaloo Selts linnavalitsusele kirja, milles juhitakse tähelepanu P. Margareeta haletsemisväärsele seisukorrale ja tehakse ettepanek, et sinna asutatakse ajaloomuuseum. Kirjale on lisatud juureka vastav eelarve. Linnavalitsus otsustaski Ajaloo Seltsi ettepaneku jaatavalt.

Kõige vanem eesti naisorganisatsioon — Tartu Naisselts — pühitses 21. märtsil oma 30 aasta juubelit, millest võtsid osa ka naisseltsi asutajad — pr. Jõgever ja prl. Reiman, kellele kinnitati rinda seltsi teenetärgid ja keda tänati selle julguse ja visaduse eest, mis neil oli 30 aastat ta-

gasi, kui nad võõra surve all asutasid esimese eesti naisseltsi.

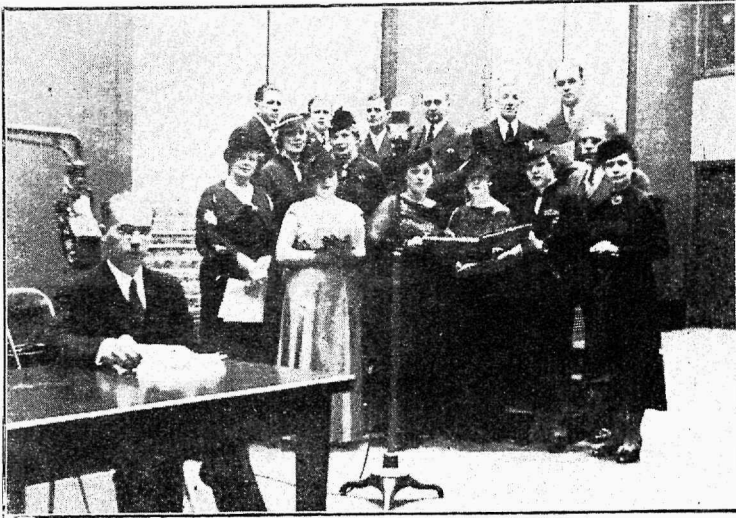
Riikliku klassiloterii järjekordne loosimine toimus 31. märtsil ja 1. aprillil. Loteriimiljonid 15.000—10.000 kr. läksid maale. Võitjateks on Saue valla käskjalg M. Soom ja J. Kiisverk.

Aleksander Veiler, o.-ü. „Vaba Maa“ ärijuht, pühitses oma 50 aasta sünnipäeva 16. märtsil. O.-ü. „Vaba Maa“ Veileri juhtimisel annab välja 9 ajalehte. A. Veiler on aktiivselt võtnud osa iseseisva Eesti loomisest. Poliitilises elus ta on töötanud Asutavas Kogus, Riigikogus, peale selle Kaitseliidus ja nüüd Rahvuskogu 2. kojas.

Mihkel Kampmaa (Kampmann), tunnustatud pedagoog, koolikirjanik ja eesti kirjandusloolane, pühitses lihavõtte 1. pühal oma 70-dat sünnipäeva. M. Kampmaa „Eesti kirjanduslooo peajooned“ on põhjapanev teos eesti kirjandusteaduses, sisaldades neljas jaos kokku 1237 lehekülge. Peale kirjanduslooliste teoste on Kampmaa kirjutanud veel terve rea kirjandusloolise sisuga artikleid. A. M.

Surma läbi 11. aprillil s. a. lahkunud liiget ja kaastöölist Peeter Grünfeldti mälestab leinas

Välis-Eesti Ühing.

New Yorgi Eesti Haridusseltsi laulukoor E. V. aastapäeval mikrofoni ees New Yorgis.

Peakonsuli k. t. K. Kuusik peab kõnet.

Organiseeritud Välis-Eesti.

E. V. iseseisvuspäeva pühitsemine kauges maades.

New Yorgis.

Eesti Vabariigi 19. aastapäeva pühitsemiseks P.-Ameerikas tehti juba varakult ettevalmistusi ja astuti samme, et saaks kasutada radiojaamu eestikeelseks ülekandeks. Nii kujunes E. V. aastapäeva pühitsemine Ameerika Ühendriikide eestlaskonnas kõigiti suurejooneliseks.

Ühendriikides elitsevad eestlased võisid 24. veebruaril kuulda kõikide saatejaamade kaudu eestikeelset sõnalist ja muusikalist saadet. New Yorgi Eesti peakonsuli k. t. Karl Kuusik saavutas kokkuleppe suurima Ühendriikide raadioühinguga selle tugevaima jaama, New Yorgi W. J. Z. kasutamiseks ühes kõikide alajaamadega täiesti tasuta. Konsul Kuusik oma päevakohases ingliskeelses kõnes andis ülevaate Eestist ning selle arengust. Sellele järgnesid tšellokumstrik Karl Lampi muusikalised ettekanded, kes seks puhuks oli kohale sõitnud Bostonist. New Yorgi Eesti Haridusseltsi laulukoor lasi eesti laule võimsalt kõlada. Juba enne eeskava lõppu saabus radiojaama rida õnnesoovitegramme, milles tänati hästi õnnestunud saate eest.

Peale esinemist ringhäälingus läksid laulukoori liikmed ja tegelased konsul K. Kuusiku juurde teele, kuhu oli kutsutud ka hulk New Yorgi tähtsamaid tegelasi.

Koosviibimise lõppedes rutati New Yorgi linnavalitsuse radiojaama hoones-

se, kus samuti esines laulukoor, kõneles konsul Kuusik ja esitas kontsertpalasid Karl Lamp. Saate lõpul pöördus konsul K. Kuusik soojade sõnadega eesti keeles kõigi Ameerika eestlaste poole.

Õhtul algas New Yorgi Eesti Haridusseltsis pidulik aastapäeva pühitsemine. Aukülastajana viibisid siin ka Läti ja Leedu konsulid, palju ameeriklasi ja rekordiliselt eestlasi. 400 inimest mahutav suur saal oli tulvil.

Bostonis.

Laupäeval, 27. veebruaril s. a. oli Bostoni Eesti Seltsil esmakordselt võimalus pühitseda Eesti Vabariigi iseseisvuse aastapäeva, mis sel puhul oli 19-nes. Kutsed olid juba aegsasti välja saadetud ja õige varakult hakkas Norfolk House Centre'sse valguma kaasmaalasi. Rõõmustav oli tervitada Sundbachide, Reinapite, Saulide, Nennide, Kolkade ja Islaste perekondi ning palju teisi üksikuid noori kui ka vanemaid, kes tulnud küll ligemalt, küll kaugemalt. Meil oli au esmakordselt endi keskel tervitada härrasid Theodor Wiel'i ja John Baltari. Eelmise on juba kauemat aega tegutsenud professorina American International College'is, Springfieldis, ja viimane ärimehena W. Hartfordis, Connecticuti osariigis. Esmakordselt oli meie keskel ka härra Oskar Poeld, kes juba pikemat aega on oma perekonnaga Bostonis elanud, olles sisse rännanud Kanadast, ja lugupeetud Tallinna raadio ringhäälingu tšellovirtuoos Karl Lamp, kes lühikese Ameerikas viibimise aja jook-

sul on võitnud kõikide Bostoni eestlaste siidamede oma seltskonnamehelikkusega.

Eeskava oli kõigiti paljutootav, sest B. E. Selts omab oma liikmete seas palju nimekaid ja osavaid tegelasi muusika ja ka muul alal.

Lühikeses sissejuhatavas kõnes ütles nende ridade kirjutaja teretulemast kõigile küllalistele. Edasi mainis ta Eestis edukalt püsinud demokraatlikku riigikorda ning kriipsutas alla kõikide poolt armastatud ja austatud riigivanema Konstantin Pätsi ületamatuid teeneid Eesti Vabariigi loomises ja riigi juhtimises, kus ta riigimeheliku andekusega on suutnud mõnegi kriisi õnnelikult lahendada ja hoida alal demokraatliku riigikorra.

Hra Lamp kõneles pikemalt Eesti saavutustest poliitilisel, majanduslikul ja kultuurilisel alal, lõpetades oma kõne riigivanema Pätsi väljendusega, et kodumaa peab olema meile piha nende vaevade ja verevalamiste mälestuseks, mida meie esivanematel on tulnud kanda. „Kui meie oskame seda tunnet kasvatada, siis jääb Eesti igavesti vabaks, ja siis ei või suured rahvad meid vallutada, sest niisugune rahvas on võitmatu.“

Järgnesid pr. Juht'i sopran-soolod „Kojuigatsus“ ja „Kosilase kiitus“, mis said elavate kiiduavalduste osalisteks.

Klaverisoologa esines pr. Powell-Setchell, kandes ette V. Padva eesti rahva viisidele loodud meisterteose „Eesti rapsoodia“ nii ilmekalt ja nii suure tehnilise täpsusega, et kuulajaskond sattus sellest täiesti vaimustusse. Pr. Powell-Setchell on küll puhastverd ameeriklanna, siiski ei ole tema ega tema insenerist-abikaasa veel kunagi puudunud B. E. Seltsi koosviibimistelt.

Hra Lamp'i tšello-soolod „Kuldsetel päevadel“, tema enda poolt eesti viisidest koostatud „Eesti tants“, Ludvig Juht'i „Legend“ ja Dopperi „Ungari rapsoodia“ kutsusid esile kestva aplausi.

Pr. Juht'i ja hra Lamp'i poolt duettidena ettekantud „Ema süda“, „Minu isamajakene“ ja „Pulmalaul“ tõstsid koosviibijate vabanduspäeva pidutaju haritipule.

Eeskava lõppes Bostoni eestlanna, andeka preili Charlotte Nenn'i step-tantsuga. Vaatajaskonna kauakestev vaimustatud käteplaksutus tõendas, et koosviibimise juhataja ei lüaldanud, kui ta prl. Nenn'i esitles kui tulevast „Eesti Ruby Keeler“it“.

Tantsu ja kohvilaua ajaks oli kohale jõudnud ka hra Juht, kes hilines koosviibimisele Bostoni sümfooniaorkestri järjekorralise laupäeva-õhtuse kontserdi tõtu. Pr. Sundbach oli juba mitu päeva kibedasti töös olnud, et võida pidulistele pakkuda eestipäraseid suupisteid ja kipiseid. Neid maitsti ka agaralt tantsu va-

haegadel, mida keerutati hra Pillmann'i akordeoni võlvate helide saatel.

Pidu lõppedes olid koosviibijad kõik ülevas meeleolus ja kõigi ühiseks sooviks oli: „Elagu vaba, iseseisev Eesti!“

E. Veski.

Sao Paulos.

E. V. aastapäeva pühitseti Sao Paulo Eesti Abiandmise- ja Haridusseltsis „Uus Kodu“ 27. veebruaril. Aktus ja pidu oli toonud kokku saalitäie eestlasi. Peale selle oli ilmunud ka rohkel arvul küllalisi, eriti Eesti sõpru Brasiilias.

24. veebruaril ilmus paljudes suuremates Sao Paulo lehtedes kirjutusi Eestist ühes riigivanema K. Pätsi piltidega ja ülesvõetega Eestist ning Sao Paulo Eesti Seltsist „Uus Kodu“.

Tänavust E. V. aastapäeva mälestamist Sao Paulos tuleb pidada üheks kordaläinumaks. Sao Paulo Eesti konsulaat sai Vabariigi aastapäeva puhul teiste riikide konsulitelt ligi paarkümmend õnnitlustelegrammi.

Sao Paulo Eesti Seltsi „Uus Kodu“ poolt korraldatud piduõhtu kujunes üheks ilusamaks. Õhtu avas seltsi esimees Paul Veltson portugali keelse kõnega, tänades küllalisi, brasiillastest Eesti sõpru ja eriti Balti riikide Sõprade Ühingu liikmeid austusavalduste eest Eesti riigile ja Sao Paulo eesti kolooniale. Ühtlasi tänas esimees Sao Paulo Eesti konsulit Finn B. Arnesen'i seltsile osutatud kaasabi eest, vabastades kattedest viimase portree, mis seltsi ruumidesse nähtavale kohale üles oli pandud. Seltsi esimees palus portree asetamist võtta kui lugupidamise avaldust Sao Paulo Eesti Seltsi „Uus Kodu“ ja eestlaskonna poolt konsul Finn B. Arnesen'ile.

Kõnele vastas konsul F. B. Arnesen, tänades ja rõhutades, et selle lühikese aja jooksul on palju tehtud Eesti nime tutvustamiseks Brasiilias, eriti aga Sao Paulos. Selle ütluse kinnitamiseks luges konsul ette paarkümmend telegrammi, mis oli saadetud konsulaadile E. V. aastapäeva puhul.

Päevakohaste eestikeelsete kõnedega esinesid Ed. Tamberg, konsulaadi sekretär Aleksander Aur ja Jüri Viinamaagi. Viimane annetas seltsile õlimaali, mis kujutab episoodi Eesti vabadussõjast Narva all, avaldades soovi, et maal saaks paigutatud seltsi ruumidesse ning et see annaks vaimlist jõudu ja tuge seltsi juhatajatele.

Pikema portugali keelse kõnega esines dr. Leopoldo de Freitas, brasiillastest Eesti sõber.

Seltsi laulukoor laulis mitu isamaalist laulu Jüri Viinamaagi juhatusel ning Jüri Viinamaagi ise esines soololauludega.

Eesti pühapäevakooli õpilased deklameerisid eesti luuletisi, mis jätsid viinaga hea mulje. Pühapäevakool on Jüri Viinamäe juhatusel teinud palju edukat tööd.

Mälestusõhtu lõppes tantsuga jazz-orkestri saatel, mis kestis hommikuni.

Sydneys

Üllatavalt arvurikas eestlaste pere oli kogunenud S. E. S. „Eesti Kodu Lindasse“, et pühitseda oma kodumaa iseseisvuse 19-at aastapäeva. Üle 200 eestlaste oli ilmunud, et väljendada lugupidamist ja armastust kodumaa vastu. Aukülalisena oli kohal meie riiklik esindaja Austraalias konsul J. Kaiv. Hr. Kaiv oma huvitavas kõnes valgustas Eesti vabadusvõitluse mitmeid ajajärke alates 13. aastasajast.

Hr. Kaivi kõne leidis publikult sooja vastuvõtu.

Sellele järgnes hr. Tannenthali poolt ettekantuna tema oma koostatud päevakohane luuletus.

Seltsi esimehe L. Norraki päevakohasele kõnele järgnes rahvushümn.

Programmi teine kaaluv osa oli hr. Straussi poolt lavastatud neljavaatuslik naljamäng „Abielu komöödia“, milline oma sädelevate ja kohati pikantsete dialoogide ja olukordadega publiku naerunärve tugevasti köditas. Hrad Strauss, Reinthal ja Ustritsov esitasid hästi viimistletud mängu ja naisnäitlejad proud Kaevats, Astafief ja prld Türkson ning Leikop mängisid oma osi veenvalt ja innukalt. Naisnäitlejatele annetati rohkesti lilli publiku poolt. Peale näitemängu oli tants, milline kestis kuni varahommikuni.

Meil oli seekord piduvõõraste hulgas eestlasi, kes juba siin 30—40 aastat on viibinud ja abieludes muulastega ka eesti seltskonnast eemale olid jäänud, nüüd aga esmakordselt seltsis viibisid.

Harbiinis.

19. Vabariigi aastapäeva pühitseti juba aastaid tagasi väljakujunenud korra järele, alates piduliku jumalateenistusega ev.-luteri usu kirikus. Liturgilise jao viimases pidas läti õp. J. Drisul vene keeles, kuid juuluse, kirikupalve ja palve vabadussõjas langenute eest pidas eesti keeles seltsi sekr. R. J. Grünberg. Juulius „Et nemand kõik üks oleksid“ oli koostatud V.-E. Ühingu liikme õp. P. Kuusiku poolt. Laulis seltsi meestekoor. Kirik oli vastavalt ilustatud; altari võrel Eesti sini-mustvalge lipp. Lauhuled sisaldasid kiriklikke laule isamaalises vaimus. Peale Harbiini eestlastepere, eesotsas konsul A. Lõhmusega, kes haigusele vaatamata oli ilmunud, viibisid kirikus naaberriikide konsulid ja seltskonnategelased.

Õnnetulejate vastuvõtt konsulaadis kujunes sel aastal eriti rohkearvuliseks ja ela-

vaks. Konsulaati külastasid Läti, Leedu, Poola, Saksa, N. Liidu ja Tšehhoslovakkia konsulid ja abikonsulid, läti, leedu, poola ja saksa seltside ja klubide esimehed ja silmapaistvad seltskonnategelased, ajakirjanikud ja eesti organisatsioonide juhtivad jõud.

Õhtul korraldas selts seltskonna ruumes konsulaadi juures seltsi ja koloonia liikmetele aktuse, millele järgnes ühine õhtusöök. Konsul A. Lõhmuse haiglase oleku tõttu avas aktuse hr. R. J. Grünberg lühikese kõnega väliseestlaste ühtekuuluvusest ja nende kohustustest kodumaa vastu, lastes lõpuks elada Eestit, riigivanemat ja valitsust. Järgnes Eesti hümn seltsi meeskoorilt. Seltsi esimees A. Raevald oma sõnavõtt tutvustas koosviibijaid Eesti majandusliku ja poliitilise seisukorraga. Aktusest ja õhtusöögist võtsid osa 52 inimest. Noored kui ka vanad tantsisid hilja ööni.

Eesti aastapäeva puhul pühendasid kohalikud ajalehed pikemaid kirjeldusi Eestile ja Eesti koloonia elule.

Šanghais.

Vabariigi iseseisvuspüha pühitseti Šanghais suurepäraselt. Kell 6 õhtul oli konsulaadi ruumidesse kogunenud rohkearvuliselt kodanikke. Lõbusas tujus lauldi isamaalaule ja lasti šampanjaklaase tõstes elada riigivanemat K. Pätsi ja kindral Laidoneri. Tuhurikas koosviibimine kestis keskööni. Kohapealsetes inglise ja vene lehtedes oli kiitvaid kirjeldusi praeguse Eesti kultuurilise, poliitilise ja majandusliku seisukorra üle.

Pidu G. Lurichi mälestamiseks New Yorgis.

Kodumaal algatatud idee — tõmmata kaasa väliseestlasi Eesti suurema jõukangelase G. Lurichi mälestusmärgi püstitamiseks — leidis Haridusseltsi poolt lahkelt vastukõla.

Moodustati asjast huvitatud isikutest pidu korraldava komitee, kes kohe energiliselt eeltöödega alustas. Ja nagu 13. veebr. s. a. peetud peol nähtus, oli komitee, eesotsas J. Pardi ja L. Simovardiga, saavutanud eriti häid tulemusi, esitades pidulistele haruldaselt huvitava puhtsportliku eeskava, milles esimesid eesti, soome, rootsi, itaalia, juudi, vene ja saksa sportlased. Pikema venekeelse kõnega esines G. Lurichi kaasaegne ehukutseline sportlane ja ta isiklik sõber doktor A. Schwarzer, kes Lurichiga on palju reisinud ja mitu korda matil jõudu katsunud. Dr. A. Schwarzer iseloomustas Lurichit kui omaaegset geniaalsemat teoreetikut ja ergutajat maadluspordi alal, kes igal pool, kus ta esines, publiku poolehoidu võitis. Mitte ükski maadluses ei olnud ta andekas, vaid

Koosviibimine
Harblini Eesti
Seltsis E. V. aas-
tapäeval.

Istuvad vasakult:
teine — seltsi sek-
retär R. J. Grün-
berg, neljas —
juhatuse liige K. R.
Rautsman n,
kuues — laekur G.
Pedal ja viimane
— esim. A. Rae-
vald.

ka paljus muus; nii rääkis Lurich vabalt tähtsamaid maailma keeli, oli silmapais-
tevat maletaja jne. Ühe sõnaga — inimene,
kes igal ajal võis edu saavutada.

Peale eelnimetatu esines terve rida en-
dise matikuulsusi, nagu: H. Lundin, A.
Lokk, tallinlastele hästi tuntud papi Tom-
son ja teised, kes ühel või teisel teel Lu-
richiga kokku puutunud. Neil kõigil oli sõ-
nake head ütelda tema mälestuseks. Ol-
gugi et maadlus- ja poksinumbrid koos-
nesid demonstratsioonidest, pakkus siiski
nauditavat pilti, kui suured mehekolaskid
väikesel näitelaval igasuguste maadlusvõte-
tega üksteist imekergesti matil pildusid.

Haridusseltsi spordiosakonna poolt esi-
tati nägusaid püramiide, mis õnnestusid
hästi. Lõppeks oli tants.

Pidu oli saalitäie spordihuvilisi kokku
tõmmanud ja jättis umbes 150-dollarilise
üle jäägi.

Kuna korjanduslehtedega raha kogumi-
ne kestab, siis ei ole võimalik lõppsummat
nimetada, aga nagu kuulda, loodab komi-
tee 200 dollarit kokku saada. J. S.

L. Juht ja Karl Lamp teot- sevad Bostoni Eesti Seltsis. E. Juht'i kontserdid ja ülistav ar- vustus.

Nagu ameerika lehtedes ilmunud arvus-
tustest näha, omab eesti kontrabassikunst-
nik Ludvig Juht Ameerikas suure popu-
laarsuse. Tema kontserdi puhul 25. veeb-
ruaril s. a. oli Boston Art Club'i saal täies-
ti välja müüdnud. Nii õnnestus kontsert
mitte ainult kunstilisest, vaid ka majan-
duslikust küljest. Mainitud kontserdil esi-
nes L. Juht esmakordselt oma uue Fran-
cesco Ruggeri kontrabassil. Ameerika ar-
vustajad ei jõua küllalt alla kriipsutada, et

L. Juht'i käsitlemisel kontrabass muutub
täie õigusega soolo-instrumentiks, olles
võimeline saavutama kõige mitmekesis-
maid effekte.

Nagu L. Juht Välis-Eesti Ühingule oma
viimases kirjas teatab, olid tal iseseisvad
kontserdid ette nähtud veel 7., 14. ja 24.
märtsil s. a. Loomulikult nõuavad need
talt palju aega, annab ta ju need oma
kindla töö kõrval Boston Symphony or-
kestris.

Siiski jätkub lugupeetud kunstnikul a-
ga ja tahet ka Bostoni Eesti Seltsi jaoks,
milles tema on agaralt tegev, energiliselt
õhutades Bostoni eestlaste organiseerimist
ja teineteisele lähenemist. Nagu h-ra Juht
meile teatab, on temale osavaks abiliseks
ja n. ö. „paremaks käieks“ Bostoni eesti
seltsielu korraldamisel tema naisevend
tsellokuntnik Karl L a m p. K. Lamp saa-
bus alles hiljuti Ameerikasse, tegutseb aga
juba agaralt B. E. Seltsis. Nii organiseeris
tema juba seltsi laulukoori, võttes koori
väljaõpetamise ja juhatamise enda peale.
Laulukoori harjutused toimuvad praegu L.
Juht'i korteris. Kooris tehakse praegu ki-
bedaid ettevalmistusi esinemiseks 18. april-
l, millal on B. H. Seltsi 1. aastapäev.

Bostoni Eesti Seltsil on suve jaoks suuri
kavatsusi. Nimelt tahab selts korraldada
ülemaalist eestlaste suvepäeva Bostonis.
Kindlaid lubadusi suvepäevast osavõtmi-
seks on tulnud New Yorgist, Philadel-
phiast, Baltimore'ist ja Detroitist, kust lu-
bas tulla Eesti Selts „Kodu“ terves koos-
seisus.

Üksikasjaliselt pole suvepäeva kava veel
välja töötatud, kuid on kindel nõu seda ka-
vatsust teostada. Jääb ainult üle selleks
ilusaks ürituseks palju õnne soovida ja
rõõmu tunda sellest, et Bostoni eestlaste
seltsielu sammub tõusuteed!

Eesti aukonsul Brasillias Finn B. Arnesen.

Sao Paulo eestlased arendavad näitekunsti.

Sao Paulo Eesti Selts „Uus Kodu“ näitlejaskond on oma kümneaastase tegevuse kestel omandanud hea staazi ning lugupidamise Sao Paulo eestlaste keskel. Teatud mõttes võivad nad oma näitlejaskonnale vaadata kui „oma teatri“ inimestele.

Laupäeval, 13. märtsil üllatas Sao Paulo eesti näitlejaskond publikut algupärase näidendiga — laulu- ja naljamänguga „Tädi Anna“, mille oli loonud Ed. Tamberg, kes mängis ise peaosa. Muusikaliselt eesti lauluviiside ja rahvalaulude popurrii, mängult koomiline näidend, kütkestas ta rohkelt eestlaste peret. Kolmevaatuslik laulumäng kestis ligi poolteist tundi ja lõi meeleolulise ja nauditava õhtu, sundides unustama argipäeva askeidusi ning kaasa elama mälestustele Eestist unistavate lauluviiside meelevaldas. Rohket nalja sünnitas pr. Pensa tädi Anna osas, kes sai palju kiitust. Lauludega veetles pr. Klara Muna ja naljamängu looja Ed. Tamberg. Koomilikkus ise oli K. Saaberg Jüri Julga, tädi Anna peigmehe politseimeistri osas. Oma mänguga kütkestasid veel pr. Erna Liba ja Ed. Anderson. Külapoisid ja neid moodustasid tugeva koori koosse-

sus: prl. Imberg, Pikkmaa, Alma Liba, pr. Linnart, hra Ramm, Reks ja Jakob Siigus. Laulu- ja naljamängu saatis eestlastest keelpillide orkester härrade Vold. Götz'i, Lustuse, Iisaki, Veiderpassi ja P. Veltsoni koosmängul.

Publikule jäi sellest õhtust väga hea mulje. Rohket vaeva seltsi ruumide ilustamisega oli näinud Arnold Kalju. See oli üks ilusamateid õhtutest Sao Paulo Eesti Seltsis „Uus Kodu“.

*

21. märtsil otsustati pidada seltsi peakoosolek ja 4. aprillil korraldab laulja Jaan Mölder kontserdi, mille sissetulek läheb seltsile.

Suurel reedel ja Lihavõttel olid ka Sao Paulo Eesti kogudusel suurea püevad. Saksa kirikus esines seltsi laulukoor Jüri Viinamäe juhatusel ning jutlustas saksa koguduse õpetaja saksa keeles, mida tõlkis Jüri Viinamägi.

*

Utust eestlastest saabus siia Wolfgang Goldberg, astus teenistusse triikiasjanduse alal ja õpib portugali keelt keeltefenomeeni eestlase Kritbergi käest, kes valdab tõlkevõimeliselt 12 keelt.

A. A.

Sydney eesti lastekool lasi välja esimese lennu.

„Välis-Eesti“ veergudel on juba mõnigi artikkel ilmunud Sydney Eesti lastekooli tegevuse kohta, kuid nüüd, kus kool möödunud aasta lõpul esimese lennu välja lasi, ei oleks üleaarne veelgi paar sõna sellele pühendada.

Kooli möödunud tegevusaasta lõpuaktus, millest võtsid osa lastevanemad, lapsed ja kutsutud külalistenähtajad konsul J. Kaiv, laste edustuskomitee endine esimees E. Jürgens ja seltsi esimees L. Norrak, kujunes meeldivaks koosviibimiseks ja oli ühtlasi kujukaks näiteks, milline soe side valitseb õpetajate ja õpilaste vahel. Kooli tegevusest ja selle tähtsusest kõnelesid laste edustuskomitee esimees J. Heidepark, hrad J. Kaiv, E. Jürgens ja L. Norrak.

Lastekooli juhataja prl. Tantsi poolt oli organiseeritud laste ettekandeid, millele hiljem järgnes kingituste üleandmine iga klassi agaramatele õpilastele ja ühine koosviibimine kohvilauas.

Millise suure ja kaugeleulatava tähtsuse omab see emakeelne kool seltsi juures, seda vast mõistame alles tulevikus. Need meie noored, kes koolitööst osa võtavad ja võidolla sageli eneselt küsivad, milleks see kõik tarviline on, mõistavad alles siis, kui neil juhused avanevad kord kodumaad külastada,

kui palju on nad hingeliselt rikastunud oma emakeele oskuse läbi.

Jääme lootma, et meie seltskond ka edaspidi sama innu ja soojusega suhtub kooli tegevusele kui eelmistel aastatel, sest meie ei ole küllalt rikkad, et hinnata väärikselt kooli õppejõudude tööd, kes järjekindlalt oma energiat ja aega ohverdavad ilma ühegi tasuta kooli tegevusele.

Meil, eestlastel, ei ole seda südelevat ja temperamentset slaavi ega ladina rahvaste tänuväljenduse viisi, kuid sellegipärast ei ole meie tänutunne sugugi vähem südamlik. Meie oma rahvapärase aeglase ja rahulise temperamendiga tunneme ja täname vaikselt.

Avaldame siinjuures sooja tänu lastekooli õppejõududele preilidele Tants'ile, Sommer'ile, pr. Liiv'ile, lasteedustuse komiteele ja kõigile neile lastevanematele, kes on näinud, kui tähtis on see, et meie noored ei jääks võõraks oma rahvale ja — võib olla — isegi oma vanematele.

Palav peakoosolek eesti seltsis, Riias.

Riia Eesti Haridus- ja Abiandmisseltsi peakoosolek peeti 4. aprillil 1937. a. Seekordne koosolek töötas juba algusest peale olla kärarohke, mis täituski, sest koosolek lõpetati kunstlikult Ahksne Eesti Haridusseltsile laenuandmise küsimuse arutamisel laenuandmise mittepooldajate massilise lahkumise teel koosoleku ruumest, mis lõhkus koosoleku kvoorumi. Ka aeg oli hiline (kell 23.30) ja paljud olid koosolekult juba varem lahkunud, sellepärast ka väiksema rühma lahkumine põhjustas kvoorumi puudumise.

Koosolek oli enesest suurim viimaseil aastail olnuist — koos oli umbes poolea liikmeist — üle 150. Kõiki vist oli kokku meelitanud nii tähtsad ja põnevad päevakorra punktid nagu eelarve, laenuandmine j. t. 1937. a. eelarvet arutades, kerkis päevakorraale üüride kõrgendamise küsimus Seltsi majas, mis võrreldes ümbruskonna majade üürihindadega on kuni 3 korda odavamad. Sellest üüride küsimusest Riia Eesti seltsimajas on juba mitmel korral kõneldud ja kirjutatud nii „Välis-Eestis“ kui mujal, kuid seni on ta ikka püsinud endisena, sest nagu öeldakse, üüriseadus ei luba kõrgemat üüri panna. Seekordne peakoosolek tegi siiski otsuse kutsuda välja ametliku komisjoni, kes hindaks ja revideeriks seltsimajas olevate üüride norme. Arvud näitavad, et elukorterite all olevad ruumid toovad vaevalt sisse oma amortisatsioon, s. o. varandus kannab ainult kuni 2 prots., sealjuures ise hävides kivimaja ea jooksul.

Ja millest siis tasuda need tulumaksud, remondid, ülalpidamiskulud? See oli pea-

koosolekul raskemaid punkte ja liigitas kooslijad kahte liiki, ühed, kes elavad seltsimajas ja teised, kes sinna elama ei ole pääsenud. Esimesi on liigi veerand liikmeid. R. E. H.- ja A. seltsi 1936. a. tegevuse aruandest on üldiselt võetuna juba siin-seal „Välis-Eestis“ kirjutatud, kuid vahest rohkem huvitaks 1937. a. eelarve, mis võeti vastu juhatuse poolt esitatud kujul peaaegu muutmattult. Selles on peale tavaliste majade kasutamise ja muude kulude veel toetusteks Riia Eesti algkoolile Ls 800.—, eesti vaestele Ls 500.—, Riia Eesti Üliõpilasseltsile Ls 100.—, Osakonnale Ls 300.—, toetuseks eesti kiriku remondiks Ls 200.—, puudustkannatajate fond Ls 100.—, laulukoori ja rahvatantsutrupi väljasõit Ls 400.—, spordiväljakuks ja spordiks Ls 500.—, uusi raamatuid ja kunstiteoseid Ls 700.—. Viimase summa arvest osteti Eesti kunstinäitusel Nikolai Kull'i maal „Tagahoovis“. Üldse võeti eelarve vastu tasakaalustatud Ls 39.500.— peale, kusjuures sissetulekud moodustavad peamiselt juba eelmisel aastail tagavaraks pandud kapitalist, kinoruumide, leedu kooli ruumide, üriruumide ja elukorterite üürist ja väljaminekud moodustavad tagavara kapital, ülal mainitud ja paljud muud mitmesugused kulud.

Peakoosoleku päevakorras oli veel Ape Eesti Haridusseltsi laenu protsentide küsimus. Ape Eesti Haridusseltsi esindaja hra Troska kandis ette, et ehitatud seltsimaja ei ole veel seni toonud sissetulekuid, kuna oodati eesti algkooli asetamist seltsimajja ja sellepärast ei ole üüritud välja muuks otstarbeks. Niidud on selgunud, et koolivalitsus on eesti koolile üütrinud ebasoodsamad ja üürilt kõrgemad ruumid, olgugi, et Ape selts on igati püüdnud võimalusteni vastu tulla oma ruumide andmisel. Seltsi peakoosolek, arvestades asiohudega, otsustas veel 1937. a. laenuprotsentid kustutada. Koosolekule saatuslikuks sai, nagu juba mainitud, Ahksne Eesti Haridusseltsi laenuandmise küsimus.

Väga rõõmustav oli peakoosolekul kuulda Ahksne seltsi esindaja hr. Tiro kõnet, kes esitas sooviavalduse Ls 5000.— suuruse laenu saamiseks, mida Ahksne Eesti Haridusselts koos oma rahadega, umbes Ls 12.500.—, kasutaks sobiva seltsimaja ostmiseks Ahksnes. Laenu kindlustuseks esitati kindlad tagatised. Peale selle Ahksne esindaja tõi peakoosolekule rõõmustava teate, et Riia Eesti Haridus- ja Abiandmisseltsi laulukoori ja rahvatantsutrupi sõidu puhul Eestisse esinemiseks suvepühade ajal saame Eesti territooriumil raudteedel tasuta sõidu. Samuti andis hr. Tiro edasi tervitused Välis-Eesti Ühingu ja ta Valga osakonnalt, millede eest seltsi peakoosolek tänas elava käteplaksumisega.

A. K.

Kahjuks see koosolek ei saanud lõpuni arutada Aluksne seltsile laenu andmist.

Loomulik näib, et juba lähemal ajal kutsutakse kokku uus koosolek, kus käesolev küsimus tuleb uuesti arutusele.

*

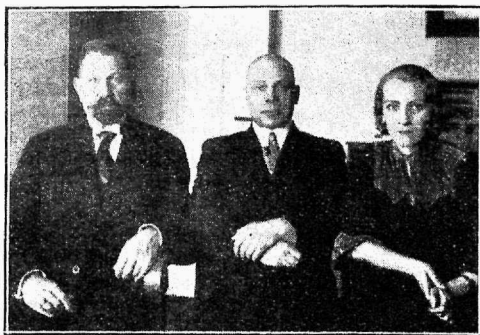
18. märtsil refereeris Riia Eesti Haridus- ja Abiandmisseltsis hr. konsul V. Kruus teemal: „Eestlaste arvuline liikumine Lätis“. Referent näitas andmete varal kujukalt, et Riia eestlaskonnas on suures ülekaalus vanem põlv, mis näitab, et eestlaste arv Riias on üsna kiires tempos vähenemas. Samuti on kõvas ülekaalus naised. Üldse tekitas referaat elavaid läbirääkimisi.

Välis-Eesti Übingu Riia klubis

peeti järjekordsel omavahelisel koosviibimisel 17. märtsil kõnelus huvitava teemal: „Kodumaa vaimne toodang ja meie“. Ettekannetega esinesid konsul V. Kruus ja klubi esimees V. Ivask, millele järgnesid elavad mõttevahetused. Selgus, et väliseestlaste seas valitseb suur huvi kodumaa kirjanduse ja kunsti vastu, kuid puudub tegelik kokkupuutumine sellega võõrsil ja sageli ka võimalus eesti raamatute ostmiseks.

Kaaluti ka võimalusi eesti kirjanduse-õhtute korraldamiseks Riias mõne tuntud Eesti kirjaniku isiklikul osavõtul.

Klubi esimees hra V. Ivask teatas, et tema ajutiselt kuni parema tee leidmiseni isiklikult valmis oleks igale soovijale raa-

Läti Eesti Organisatsioonide Liidu uus juhatus.
Vasakult: laekur hr. H. Jalak, esimees hr. J. Verendel ja sekr. pr. M. Kasak.

matuid ja ajakirju tellima. Koosviibimisel tutvumeti ajakirjadega „Looming“ ja „Teater“, mida ka mõned koosviibimisest osavõtjad endile tellisid. K. K-i.

Eesti organisatsioonide liit Lätis

pidas 14. märtsil oma peakoosolekut, kuhu olid ilmunud nii linna kui ka provintsi seltside esindajad. Liidu esimeheks valiti tagasi hra Jaan Verendel, samuti ka endine sekretär pr. M. Kasak, kuna laekuriks valiti Riia Eesti Haridus- ja Abiandmisseltsi osakonna esindaja Hans Jalak. Revisjonikomisjoni valiti hra Hendrikson, J. Tiro ja J. Koppel. Liidu eelarve, mis tasakaalus Ls. 1300.—, võeti vastu.

Mitmesugust.

Ameerika kahe vanema põlve eesti kirjamehe sülesõda.

„Välis-Eesti“ toimetusele saadeti kasutamiseks pikem vaidlusi amerikanisatsiooni küsimuste ümber sisaldav kirjavahetus kahe vanema ameerika eestlase dr. P. A. Speek'i ja Jüri Annusoni vahel.

„Meie Tee“ 1936. a. novembri numbris ilmus Jüri Annusoni sülest kirjutus „Amerikanisatsioon“, milles on pikemalt tsiteeritud dr. Speeki poolt maailmasõja-aastatel kirjutatud raamatut „The Stake in the Land“, mis üksikute väljavõtete varal püüab näidata, nagu suhtuks dr. Speek Ameerikasse sisserändajatesse pahatahtlikult. Nagu kirjavahetusest näeme, dr. Speek seepeale saatis „Meie Tee“ toimetusele õiendava kirja, palvega seda ära tuua „Meie Tee“ veergudel. Oma kirjas

dr. Speek selgitab, et tema raamat on kirjutatud algusest lõpuni sisserändajate huvides, et selliselt mõistsid teda ka omaaegsed arvustused Ühendriikide ajakirjanduses, ja et raamatus avaldatud mõtted on soodsad ka eestluse huvidele.

Õiendust siiski „Meie Tee“ ei avaldatud ja Jüri Annuson saatis dr. Speegile toimetuse nimel vastuse, milles eitab iga-sugust sihilikust omalt poolt, kuid nõuab, et dr. Speek, kui „meie ainus ühiskonnateadlane Ameerikas“, näitaks, mis-poolsest tema, Jüri Annuson, olevat „saksameelse rahvakultuuri“ pooldaja ja rõhkem saksa mõju all kui dr. Speek või mõni teine. (— dr. Speek oma avaldamata jäetud õienduses nimelt oli üksikute, välja-nopitud lausete põhjal pikema teose sihiliku iseloomustamise ristinud „preisi-kultuuri võtteks“, lisades, et Eestiski veel nii üsja selliste võtetega „löödi parlamendi-

laata“.) Ka eitab Annusson, et „Meie Tee“ kuidagi seisaks või kunagi oleks seisnud kildkondlikul alusel.

Kuna edasisest poleemikast praeguste „Meie Tee“ ringidega dr. Speek ei looda tulemusi, saatis ta kogu tekkinud mahuka kirjavahetuse Bestisse. Kahjuks aga on meiegi ajakirja veerud selle omaette huvitava materjali pikemaks äratoomiseks liig kitsad.

Dr. Speegi selgepilgulist osavõitlikkust eesti asjadele, — tema väliste elutingimuste eralduva mõju kiuste, — ajastul, kus üksteist kahtlustatakse eeskätt omakasupüüdlikkuses, võime hinnata eriliselt kõrgelt. Isegi juhul, kui tema omaegne raamat sisaldabki vähemaid vigu, ei tohiks leiduda põhjust nende tagantjärele allakriipsutamiseks praegu, mil nii Välistkui Kodu-Eesti peaksid töötama ainult tihedama ühtekuuluvuse, tõelise omakultuuri tähe all.

Alfred Tamm.

Saabunud ja lahkunud väliseestlased.

Cunard White Star liini laevaga lahkus 7. apr. Tallinnast prl. Elen Vaimeel, kes üle New Yorgi sõitis tagasi Kanadasse, Kitcheneri. 1. mail kavatseb sama laevaliiniaga New Yorki sõita prl. Beatrice Tobias.

Canadian Pacific Line'i kaudu lubas maikuu algul Kanadasse sõita pr. Ida Einblau.

A.-l. „Keila“, kes sooritas reisu L.-Ameerikasse, tõi 13. aprillil kodumaale Argentiina eestlase hra Gerretzi.

12. märtsil saabus Rootsi-Ameerika liiniga üle Soome P.-Ameerikasse eestlane hra Unnam.

Sama liiniga sõitis 3. aprillil P.-Ameerikasse Andrew Maldis ning 17. aprillil lubasid alustada sõitu üle suure lombi Alfred ja Alma Kirschenberg, Eduard Grünberg, Eveline Maydell ja John Kaiyo.

Nõukogude Venemaalt saabus 2. märtsil Eestisse abielupaar Jaan ja Kadri Ruven ning nende poeg Harri. Saabunud elutsesid varem Tomski lähedal, kus Ruven tegutses põllumehena.

16. märtsil saabus Austraaliast kodumaale tagasi V.-E. Ühingu liige Konstantin Kalamees, kes vahepeal elas Sydneys kolm aastat, olles seal Sydney Eesti Seltsi „Eesti Kodu Linda“ esimeheks ning arendades Austraalias eestlaste organiseerimistööd.

Ekskursioon Pariisi maailmanäitusele.

Nagu saabunud järelepärimistest ja kirjajadest nähtub, on Ühingu liikmeskonnas suur huvi ekskursionooni vastu Pariisi näitusele.

Ekskursioon väljub Tallinnast 7. juulil kell 6.00, peatudes Riias, Königsbergis, Berliinis, Hannoveris, Kölnis, Brüsselis, Pariisis, Versailles, Reimsis, Verdunis, Heidelbergis, Frankfurtis M. ä., Leipzigis, Wittenbergis ja Potsdamis ning jõuab Tallinna tagasi 31. juulil. Lähemaid teateid ekskursionooni kohta annab Välis-Eesti Ühingu büroo. Sõita soovijaid palume end aegsasti registreerida, et kindlustada endile paremaid istekohti.

Välis-Eesti Ühingu teated.

20. aprillil kell 19.30 peetakse Tallinnas, Seltskondlikus Majas, Aia tänn. 12, Välis-Eesti Ühingu peakoosolekut järgmise päevakorraga:

- 1) Koosoleku avamine.
- 2) Möödunud aasta rahaliste ja tegevuse aruannete kinnitamine.
- 3) 1937. a. eelarve ja tegevuskava kinnitamine.
- 4) Valimised põhikirja järele.
- 5) Muudetud kodukorra vastuvõtmine.
- 6) Jooksvad asjad ja läbivõtkimised.

Ühingu usaldusesindajad on teinud Välis-Eesti Ühingule ettepaneku koguteosele „Välis-Eesti tegelased“ materjalide ning V.-Eesti tegelaste elulookirjelduste hankimist toimetada Välis-Eesti keskkustes moodustavate vastavate komiteede kaudu, kes koguks materjale ning need saadaks edasi Ühingule. Välis-Eesti Ühingu juhatus tegi oma usaldusesindajale korralduse need komiteed moodustada, tõmmates kaasa kohalikke seltsitegelasi.

Ühingu liikmeteks astusid:

Erlagen, Lüsa, õmbleja New York City.

Nortots, Artur, võivabrikute juhataja, Manhutigo.

Pillikse, Jaak, masinate eritundja-instruktor, Nõmme.

Tõnisson, Ilmar, E. V. Tartu ülikooli teaduslik stipendiaat, Tartu.

Vaga, Erik, äriteenija, Sydney.

*

Välis-Eesti Ühingu Valga osakonna peakoosolekul valiti osakonna uus juhatus, kes ametid jagas järgmiselt: esimees — A. Raudsepp, abi — V. Velner, kirjatoimetaja — E. Tiro, abi — J. Kasak, laekur — M. Ester, abi — N. Kaks ja ametita liige — A. Stafenau.

Riia Eesti tegelase juubel.

17. märtsil pühitses tuntud Riia eestlane Johannes Kalt oma äri 25-aasta juubelit ning koos oma abikaasaga ka hõbepulma.

Joh. Kalt on kauaaegne Riia Eesti Hariduse- ja Abiandmiseseltsi osakonna juhatusliige ja üks agaramaid Välis-Eesti Ühingu Riia klubi tegevliikmeid. Pole Riias eesti seltsi või seltskonna üritust olnud, millest Joh. Kalt ei ole osa võtnud. Eesti küsimused ja asjad on tal muutunud südamasjadeks.

Joh. Kalt'i kohvik ja kondiitriäri Riias on aastate jooksul võitnud üldise poolehoidu. See mugav ja agaramiku pooll isiklikult hästi juhitud äri asub Brivibas iela 38 ja varustab nii lätlasti kui ka rohkearvulisi eestlasi oma kõrgekvaliteediliste toodetega. Eestlastel on see kohvik eriti armas, kuna selles mugavas ettevõttes leidub alati palju eesti ajalehti.

Rohkearvuliste Joh. Kalt'i sõpradega ühineb ka Välis-Eesti Ühingu, soovides kahekordsele juubilarile veel palju tegevusrikkaid aastaid.

Helmi Mäelo sõidab Ühendriikidesse.

Tuntud Tartu naistegelasele ning ajakirja „Eesti Naise“ peatoimetajale Helmi Mäelole on tulnud kutse võtta osa P.-Ameerikas korraldatavast naiskongressist. Pr. Mäelo lahkub Eestist arvatavasti mai keskel, siirdudes New Yorki, Bostoni ja Washingtoni, kus peetakse kongress.

Oma ringsõidul tahab ta külastada ka teisi eesti asunuid P.-Ameerikas, luues sidemeid P.-Ameerika eestlastega ning viies neile värskeid sõnumeid kodumaalt.

Aluksne eesti imelaps tuleb õppima kodumaale.

Aluksne algkooli 1. klassi õpilane, 8-aastane Vaike Vahi on tuntud kui muusikaline imelaps. Juba 5-aastaselt alustanud ta klaverimängimist ja kandvat praegu suurepäraselt ette Bachi, Schubertit, Beethoveni j. t. Ta isa, endine Aluksne algkooli õpetaja Jaan Vahi, suri 1931. a. ning ta ema elavat praegu rasketes tingimustes.

Nüüd on Tallinna konservatooriumi dir. prof. J. Aavik kuulnud imelapsest ning teda kutsunud Tallinna. Vaike Vahi sõitvat sügisel Tallinna, et õppida siinses konservatooriumis.

Eestlane lõpetas Varssavi polütehnikumi.

16. märtsil lõpetas eestlane Nikolai Voore diplom-insenerina Varssavi poliitehnikumi mehaanikaosakonna. Härra Voore valis oma erialaks metallide tehnoloogia ning kirjutas diplomitöö pärisuunalise freesimise alalt. Diplomitöö, mis tunnustati väga heaks, äratas suurt huvi Poola tööstusringkondades. Härra Voore alustas oma õpinguid Tallinna tehnikumis. Varssavis viibib 1932. aastast saadik. Tulevikus ins. Voore kavatseb tööle asuda Eestis. Organisatsioonilt härra Voore kuulub korp. Rotalia Varssavi koondisesse.

Surma läbi lahkunud väliseestlasi.

Meile saabus teade, et mõne aasta eest Eestist väljarännanud mäeinsener Jakob Toots suri malaariapalavikku Filipiinide saartel.

Kadumu sündis 1892. aastal Tõstamaal ja lõpetas Peterburi mäeinstituudi. Töötas hulk aega Venemaal, võttis osa Vabadussõjast ja oli Vanamõisa põlevkivikaevanduses inseneriks kuni kaevanduse tegevuse lõpetamiseni.

Kodumaalt rändas Jakob Toots välja 1935. aastal, siirdudes Hiinasse ning sealt edasi Filipiinide saartele, kus ta töötas juhtival kohal ameeriklastele kuuluvas kullakaevanduses.

Kadumit jäid leinama ta omaksed kodumaal.

Tänuavaldus.

Täna kõiki Vancouver'i eestlasi, kes oma lugupidamist ning austust avaldasid minu kadunud pojale Otto Leithammeli tema viimisel teekonnal võõrsil. Eriti südamlõõksu tänu avaldan hra M. Saar'ele, hra Ralf Koch'ile ja Vancouver'i Eesti Seltsi „Eesti Kodu“ tegelastele minule ja minu kadunud pojale osutatud tähelepanu eest.

Ida Leithammel.

Tallinnas, 2. aprillil 1937. a.

Vastutav- ja tegevtoimetaja: Ed. Riisman.

Talitusjuht: B. Tiido.

Ajakiri „Välis-Eesti“ ilmub Tallinnas iga kuu kord. Tellimishind: välismaail § 1.— (Ekr. 3.70 või vastav summa kursisedelil järgi muus rahas) aastas; Eestis, Lätis, Soomes ja Leedus Ekr. 2.50 aastas.

Väljaandja: Välis-Eesti Ühingu, V.-Posti 8, ehk postkast 100, Tallinn. Telef. 426-60.

Tallinnas, 15. aprillil, 1937.

O.-ü. „Vaba Maa“ trükk Tallinnas, 1937.

Kaubandus- Tööstuskoja Teataja

ilmub
kaks korda kuus

Toimetus ja talitus:

Kaubandus-Tööstuskoda,
Tallinnas, Pikk t. 20. Telef. 426-15.

Millest kirjutab Kaubandus-Tööstuskoja Teataja?

„Kaubandus-Tööstuskoja Teataja“ paneb erilist rõhku sisu mitmekesidusele, tuues ärialsal tegutsevale lugejaskonnale hulga väärtuslikku, populaarselt kirjutatud lugemismaterjali artiklite näol parimate majanduselu tundjate sulest kaubanduse, tööstuse, panga ja kinnitustasjanduse ning merisõidu alalt, eriti aga praktilisi näpunäiteid organisatsiooni korraldamise ja kauba ostu-müügi kohta. Edasi toob „Kaubandus-Tööstuskoja Teataja“ igas numbris ärimehel hädavajalikku informatsiooni turgude, kaubahindade, rahakursside, uute seaduste ja määruste ning paljude teiste igapäevases ärilises tegevuses lahendust nõudvate küsimuste kohta. Suurimat tähelepanu pöörab „Kaubandus-Tööstuskoja Teataja“ puuduste ning väärnähtuste selgitamisele meie maksusüsteemis ja uute kaubandusse ning tööstusse puutuvate seaduseelnõude refereerimisele. Samuti leiab Kaubandus-Tööstuskoja tegevus aegkirja veergudel võimalikult täielist peegeldust, luues kindla ja vahetuma ühenduse meie majandusliku parlamendi ja selle valijate vahel.

„UUS EESTI“

avaldab igapäev tõetruult palju tarvilikku, sisukat ja huvitavat kodu- ja välismailt. —

Teadlikul kodanikul on oma huvides tarvilik lugeda igapäev „Uus Eestit“.

Väliseestlastele on „Uus-Eesti“ heaks sidemeks kodueestlastega

„Uus-Eesti“ tellimishinnad:

kodumaale, Läti ja Leetu—

1 kuu	Kr. 1.40
3 kuud	„ 3.50
6 „	„ 7.—
1 aastaks	„ 13.50

Välismaile kr. 4.— kuus.

Hästi toimetatud ajaleht on „Waba Maa“.

Ta igapäevased piltidega rikkalikult ilustatud eriosakonnad haaravad kõiki lugejate huvialasid.

Naine ja kodu

tegeleb naiste isetegevuse, seltskondlike, majanduslike, lastekasvatuse, perekonnaelu — üldse kõikide naisküsimustega ning pakub näpunäiteid moe ja naise koduse töö alalt.

Majandus

valgustab põlevamaid majanduselu päevaprobleeme ja toob kõikidest selle harudest ülevaatlikke kirjutisi ning igasuguseid teateid.

Filmimaailmast

on pühendatud kinoharrastajatele, pidades silmas nii kodu- kui ka välismaa filmisündmusi ning filmitegelasi, eriti aga kodumaise filmi arengut.

Majas ja aias

tahab abiks olla kodu ja selle ligema ümbruse korrastamisel, sisaldades kirjutisi aiandusest, mesindusest, kalandusest, majakorrastamisest, sisustusest jne.

Tuuslar

raputab võrtsikat huumorit ja sapist pilget sõnas ning pildis, vaatleb igapäevase elu oma-pärasusi ja veidrusi, toob toremaid nalju ja anekdoote.

Kultuurkroonika

haarab teatri, kunsti, muusika, kirjanduse — üldse igasuguseid kultuurialade nähteid nii kodu- kui välismaal.

**Ükski väliseestlane ei saa jätta tellimata
„WABA MAA'd“.**

„Vaba Maa“ maksab tellides välismaale 1,15 dollarit kuus.

O-ü. „Vaba Maa“ väljaandel ilmuvad veel: „RAHVALEHT“ kolm korda nädalas huvitava ja elava sisuga. Tellides kolmeks kuuks 1,15 dollarit. „MAA HÄÄL“ — kolm korda nädalas ilmuv maarahva ajaleht. Tellimishind — 0,35 dollarit kuus. „ESMASPÄEV“ — eeskujulik nädalleht, kuueks kuuks tellides — 0,90 dollarit.

OSCAR STUDE

TALLINNAS

Ekspeditsiooni äri.

Inkasso — Kinnitamine —
Laevaagendid.

Oma puksiirid ja laod
raudteeühendusega,
Oma autopark.

Koninklijke Nederlandsche
Stoomboot Maatschappij,
Amsterdam, esindaja.

Osakonnad:

Pärnus, Pühavaimu 8.
Tartus, Ülikooli 44,
Valgas, Maleva 2,
Viljandis, Lossi 8.

Telegr. aadress igas kohas:
„Studeos“

„Baltika“ võõrastemaja

Valga, Eesti, Riia 10/12, telef. 88

Mugavad toad.

Eeskujulik teenimine.

Park jõega.

Autogaraažid.

A-s. „Eesti Reisibüroo“

Peakontor: Tallinn, Raekojaplatsil, Kinga tän. 3. Tel. 433-20.

Osakonnad: Tartu, Suurturg 7. Tel. 3-72.

Pärnu, Endla majas, Rüütli tän. Tel. 1-13.

Piletikassad: Tallinnas, Balti jaamas, Tel. 438-92; Tartus, peajaamas.

Telegrammide aadress: ERBO, Tallinn.

I. Raudteepiletite müük:

- a) kõikidesse kodumaa jaanadesse
- b) kõikidesse Euroopa suurematesse linnadesse.

II. Laevapiletite müük:

- a) kõikidel kodumaa ja Baltimere liinidel.
- b) ookeanipiletid inglise, saksa, poola, belgia, prantsuse, rootsi, hollandi, itaalia ja ameerika laevaliinidel, kõikidesse suurematesse ulgumere sadamatesse.

III. Õhusõidupiletite müük:

Aero, Aerotransport, Deruluft ja Lot'i liinidele. Esindus ja agentuur kõikidest suurematest Euroopa reisibüroodest. Rahavahetus ning valuuta ost turistidelt. Välismaa passide ja viisumite muretsemine. Ringsõidupiletid turistidele terves Euroopas, ka Nõuk. Venemaal. Kohalikkude omnibusside liinide piletid, o-ü. „Mootor“ j. t.

Nõuanded ja arvestused tasuta.

Tallinna Majaomanikkude Pank

Harju 45.

Tel. 443-67, kodune keskjaam 478-50.

Hoiusummad,
laenud,
välisraha,
teraslaekad.

Hind 25 senti ehk \$ — 10.

AHTO • TURIST • KULDMEDAL

ETK toodab rahvale väärtkaupa!

Suvitus- ja supellinn

PÄRNU

oma looduslike ravivahenditega

tervismudaga ja tervisrabaga

ravib: jooksvahaigusi, naistehaigusi, ainetevahetuse haigusi, südamehaigusi jne. jne. Täieline vesiravi osakond igasuguste duššidega, higistamiskastidega jne. Merevee bassein.

Juuni algul avatakse moodne „RANNA-HOTELL“.

Üksikasjalisi andmeid ja kirjandust saab aadressil:

Supelinspektor, Pärnu.